

De kostprijs van een procedure voor de rechtbank

Wendy Leysens

promotor :
Prof. dr. Nan TORFS

co-promotor :
Prof. dr. Nadine LYBAERT

Woord Vooraf

De keuze van het onderwerp van mijn masterproef hangt samen met mijn keuze voor de afstudeerrichting accountancy en financiering. Eveneens is er een verband met de master na master fiscaliteit die volgend jaar zal worden gevolgd. Het onderwerp luidt ‘De kostprijs van een procedure voor de rechtbank’.

Bij het opstellen van deze masterproef heb ik de hulp gehad van enkele mensen, die ik bij deze graag wil bedanken. Hierbij denk ik in de eerste plaats aan de advocaten, die mij zeer goed gesteund hebben: meester Coch (advocatenkantoor Coch & Thierry), meester de Borman (advocatenassociatie Wery), meester Donné, meester Engelen (advocatenkantoor Hamels & Partners), meester Lamon (advocatenkantoor Lamon), meester Maes (advocatenkantoor Demal – Maes – Favoreel) en meester Van Gompel (advocatenkantoor Van Gompel – Renette). Daarnaast wil ik zeker en vast Prof. dr. N. Torfs en Prof. dr. N. Lybaert bedanken voor hun goede raad en ondersteuning. Ten slotte wil ik ook de gecontacteerde werknemers van de ondernemingen danken voor hun bereidwillige medewerking. Deze eindverhandeling zou niet mogelijk zijn geweest zonder de hulp en steun van deze genoemde personen.

Ten slotte heb ik het verwezenlijken van mijn studies te danken aan mijn ouders. Zij hebben mij altijd gesteund en zijn in mij blijven geloven.

Samenvatting

Procedures voor de rechtbank is een niet weg te denken item voor ondernemingen. Minstens één keer per jaar heeft een onderneming te maken met een commercieel geschil. In deze masterproef wordt de kostprijs van een procedure voor de rechtbank, met betrekking tot commerciële geschillen, onderzocht.

De verantwoordelijkheid van het bedrijf om de kosten van een procedure voor de rechtbank te betalen wordt grotendeels overhandigd via het betalen van de kosten- en ereloonstaat die door de advocaten naar de cliënten worden verstuurd. Het bedrag dat hiermee verbonden is, verwijst naar de rechtstreekse of directe kosten die een onderneming ervaart bij het procederen en wordt besproken in het tweede hoofdstuk. Na het weergeven van de definitie van de directe kosten haalt het hoofdstuk cost accounting begrippen aan. Bij het analyseren van de directe kosten is te concluderen dat het voornaamste deel van deze kosten bestaat uit het ereloon van de advocaat. Dergelijk honorarium leidt tot een intellectuele, rechtmatige vergoeding van de verrichte prestaties dat een raadsman vraagt om zijn beroep in alle efficiëntie uit te oefenen. Aangezien het ereloon onder billijke gematigdheid en onder enige controle van bevoegde instanties kan worden bepaald, wordt er aandacht besteed aan de manier waarop het ereloon wordt berekend. Tevens biedt het hoofdstuk een beschrijving van de verscheidene manieren om het honorarium te berekenen dat de diensten van een raadsman vergoedt. Naast het ereloon, vormen de kosten van een advocaat een volgend onderdeel van hoofdstuk twee. 15% à 50% van het bedrag van de kosten- en ereloonstaat gaat naar het vereffenen van de materiële kosten bij de dienstverlening van een raadsman. Na het geven van de definitie van de kosten, de soorten kosten en de aard van de kosten worden eveneens de verschillende methodes om de kosten te berekenen aangehaald. De drie grote groepen die te onderscheiden zijn, zijn de volgende kosten: administratieve kosten, expertisekosten en de gerechtskosten. Dergelijke kosten kunnen via een globale kantooreenheid, een globaal percentage of een combinatie van beide methodes worden toegepast om het eindbedrag van de kosten van een raadsman te bepalen. Ten slotte zal hoofdstuk twee worden afgesloten met enige kritiek omtrent het vrije beroep en onderwerpen aangaande een procedure voor de rechtbank.

In tegenstelling tot hoofdstuk twee biedt hoofdstuk drie informatie die uit de praktijk wordt vergaard. Het gaat in het hoofdstuk echter om de voorbeelden van kosten- en ereloonstaten. Bij de drie advocaten die bereid waren om voorbeelden te overhandigen, wordt telkens hun berekeningswijze besproken en hun gegeven voorbeelden voorgesteld. Op het einde van het hoofdstuk wordt een conclusie getrokken uit de kosten- en ereloonstaten die optraden in werkelijke commerciële geschillen.

Vervolgens haalt hoofdstuk vier de boekhoudkundige verwerking van de advocaatkosten aan. Aangezien de advocaatkosten een niet te onderschatten waarde bepalen bij de kostprijs van een procedure, wordt aandacht besteed aan de verwerking van dergelijke kosten in de boekhouding van een onderneming. De advocaatkosten kunnen zowel als een voorziening als een bedrijfskost voorkomen. De reden waarom dergelijke kosten niet in de uitzonderlijke kosten worden opgenomen, wordt eveneens in het hoofdstuk besproken. Het hoofdstuk sluit af met enige kritiek betreffende de boekhoudkundige verwerking van de advocaatkosten.

Ten slotte vormen de onrechtstreekse kosten eveneens een niet te onderschatten onderdeel van de kostprijs van een procedure voor de rechtbank. Dergelijke kosten worden besproken in het laatste hoofdstuk en verwijzen naar indirecte kosten die niet onmiddellijk zijn toe te wijzen aan een procedure voor de rechtbank. De conclusie die aangaande de indirecte kosten werd getrokken, is gebaseerd op interviews met bevoorrechte getuigen uit de bedrijfswereld. De mate waarin een bedrijf dergelijke kosten ervaart, is echter verschillend voor elke onderneming. Niet alleen speelt de grootte van de onderneming een rol, maar ook de aard, de complexiteit en de omvang het dossier vergen enige aandacht bij het bepalen van de omvang van de onrechtstreekse kosten. Bovendien formuleert dit hoofdstuk de reden en de (economische) voordelen van bemiddeling. Bemiddeling is tenslotte een woord dat niet is weg te denken in de bedrijfswereld waar ondernemingen zo veel mogelijk in der minne trachten te regelen.

Inhoudsopgave

Woord vooraf

Samenvatting

HOOFDSTUK 1: Methodologische aspecten	- 1 -
1.1. Probleemstelling	- 1 -
1.2. Onderzoeksvragen	- 3 -
1.2.1. Centrale onderzoeksvraag	- 3 -
1.2.2. Deelvragen	- 4 -
1.3. Onderzoeksopzet	- 6 -
HOOFDSTUK 2: De rechtstreekse kost van een procedure voor de rechtbank	- 8 -
2.1. Inleiding	- 8 -
2.2. Definitie	- 8 -
2.3. Cost accounting begrippen	- 9 -
2.3.1. Activity-Based Costing	- 9 -
2.3.1.1. <i>Omschrijving</i>	- 9 -
2.3.1.2. <i>Evaluatie</i>	- 11 -
2.3.2. Het concept 'relevantie'	- 12 -
2.4. Kosten van een advocaat	- 13 -
2.4.1. <i>Omschrijving</i>	- 13 -
2.4.2. <i>Soorten Kosten</i>	- 14 -
2.4.3. <i>Aard van kosten</i>	- 16 -
2.4.4. <i>Verschillende methodes</i>	- 17 -
2.5. Erelonen	- 19 -
2.5.1. <i>Omschrijving</i>	- 19 -
2.5.2. <i>Erelonen begroten is een partijbeslissing</i>	- 21 -
2.5.3. <i>Verschillende methodes</i>	- 22 -
2.6. Kritiek	- 26 -
2.6.1. <i>Waarom kan een advocaat geen offerte opstellen</i>	- 26 -

2.6.2.	Geen vrij ereloon meer, maar een vast tarief	- 27 -
2.6.3.	Uurtarief onder de loep.....	- 29 -
2.6.4.	Als een belastingplichtige een fiscaal geschil wint, moeten de advocaatkosten dan nog betaald worden.....	- 29 -
2.6.5.	Justitiebudget in België vergeleken met andere landen.....	- 30 -
2.6.6.	Het nut van een incassobureau.....	- 32 -
2.6.7.	Waarom administratieve kosten vragen, wanneer er een ereloon bestaat	- 33 -
	HOOFDSTUK 3: Kosten en erelonen uit de praktijk	- 34 -
3.1.	Meester Donné.....	- 35 -
3.1.1.	Berekeningswijze.....	- 35 -
3.1.2.	Voorbeelden kosten- en ereloonstaten meester Donné.....	- 36 -
3.2.	Meester Lamon	- 39 -
3.2.1.	Berekeningswijze	- 39 -
3.2.2.	Uitwerking dossier 1 meester Lamon.....	- 39 -
3.2.3.	Voorbeelden kosten- en ereloonstaten meester Lamon	- 41 -
3.3.	Meester Van Gompel.....	- 43 -
3.3.1.	Berekeningswijze	- 43 -
3.3.2.	Voorstelling dossiers	- 43 -
3.3.3.	Voorbeelden kosten- en ereloonstaten meester Van Gompel	- 47 -
3.4.	Algemene conclusie.....	- 48 -
	HOOFDSTUK 4: Boekhoudkundige verwerking van de advocaatkosten.....	- 51 -
4.1.	Het nut van het hoofdstuk.....	- 51 -
4.2.	Boekhoudkundige rekeningen.....	- 51 -
4.2.1	Voorzieningen	- 52 -
4.2.2.	Bedrijfskosten	- 53 -
4.2.2.1.	<i>Diensten en diverse goederen</i>	<i>- 53 -</i>
4.2.2.2.	<i>Andere bedrijfskosten</i>	<i>- 54 -</i>
4.2.3.	Uitzonderlijke kosten.....	- 55 -
4.3.	Kritiek.....	- 55 -

HOOFDSTUK 5: Welke elementen behoren tot de onrechtstreekse kosten van een procedure voor de rechtbank?	- 57 -
5.1. Inleiding	- 57 -
5.2. Definitie	- 57 -
5.3. Bemiddeling	- 58 -
5.3.1. Reden bemiddeling	- 59 -
5.3.2. Voordelen bemiddeling	- 59 -
5.3.3. Economische voordelen.....	- 61 -
5.4. Commerciële geschillen in de realiteit	- 62 -
5.4.1. Gegevensverzameling.....	- 62 -
5.4.2. Bespreking	- 62 -
<i>Conclusie</i>	- 72 -
<i>Lijst der geraadpleegde werken</i>	
<i>Lijst figuur</i>	
<i>Lijst tabellen</i>	
<i>Bijlagen</i>	

HOOFDSTUK 1: Methodologische aspecten

1.1. Probleemstelling

In een evoluerende maatschappij worden de wetten van het maatschappelijk leven complexer. Dit zal men zeker ondervinden wanneer men betrokken raakt in een commercieel geschil. De ontstane wetteksten, richtlijnen, principes, enz. trachten enige duidelijkheid te bieden aan de burger en ondernemingen. In tijden van economische crisis kan dit zeer handig zijn voor de ondernemingen om te overleven.

In tegenstelling tot het indienen van een bezwaarschrift, zullen ondernemingen bij een business-to-business geschil kosten moeten betalen. Een gevolg hierbij is namelijk dat een staat van kosten en ereloon van een advocaat aan een bedrijf overhandigd zal worden. Er zijn echter wetten, richtlijnen, enz. opgesteld die er voor zorgen dat de kosten en het ereloon van een pleiter rechtvaardig worden begroot. Naast deze advocaatkosten zijn er de kosten van een rechtbank (bijvoorbeeld griffierechten) en de kosten van de gerechtsdeurwaarder die niet uit te sluiten zijn bij het starten van een procedure voor de rechtbank. Samen vormen deze twee laatstgenoemde kosten de gerechtskosten in een dossier. Ten slotte zijn er ook andere kosten, zoals bijvoorbeeld expertisekosten die kunnen optreden. Al deze genoemde kosten kunnen in vermindering gebracht worden indien men recht heeft op rechtsbijstand. Ook bestaat er de mogelijkheid om de gerechtskosten, de expertisekosten en de advocaatkosten terugbetaald te krijgen van de verliezende partij en dit door het systeem van rechtsplegingsvergoeding.

Naast de rechtstreekse kosten zijn er uiteraard kosten die niet onmiddellijk aan een procedure voor de rechtbank toe te wijzen zijn. Dit zijn de zogenaamde onrechtstreekse kosten. Deze kosten verschillen duidelijk van onderneming tot onderneming. Het verschil is grotendeels te wijten aan de mate waarin ondernemingen inspanningen leveren aan een onenigheid en de grootte van de onderneming. De principes en de economische belangen zijn immers niet in elke onderneming even sterk.

Een drempel die men ervaart bij een juridisch geschil en die zal besproken worden in de masterproef, is het aanspreken van een advocaat en de kosten die ermee gepaard gaan. Uit een artikel van Het Nieuwsblad dat op 19 augustus 2009 verscheen, is te concluderen dat er een belangrijke vraag rijst bij de burger: “Wat zijn de kosten en erelonen van een advocaat als ik met een procedure start?”. Aangezien dit antwoord afhankelijk is van verscheidene factoren, zijn zelfs advocaten niet bereid om deze ruime vraag van hun cliënten te beantwoorden. Om deze drempel enigszins te verlagen, is er de gedragscode voor advocaten.

In het jaar 2009 was er een grote vraag van zowel bedrijfsjuristen als van de gewone burger om de kosten- en ereloonstaat van advocaten transparanter te maken. Uiteindelijk heeft dit er toe geleid dat de Orde van Vlaamse Balies de vraag naar openheid en duidelijkheid over tarieven bevestigde in een deontologische code.

Bijkomende factoren, die de stap om een advocaat te contacteren in België, verhogen zijn de onzekerheid van het totaalbedrag van de kosten- en ereloonstaat, de duurtijd van de procedure en het taalgebruik. Om deze drempel te kunnen verlagen is meer informatie, een transparante prijspolitiek en een eerste gratis gesprek aangewezen. Een bewijs van te hoge kosten van een gerechtelijk onderzoek leidde in de maand januari van het jaar 2010 er toe dat Minister van Justitie, Stefaan De Clerck, een plan realiseerde om het gerechtelijk onderzoek in te perken. Via een hervorming van justitie (een kleiner aantal deurwaarders, minder gerechtelijk onderzoek, enz.) tracht men de kosten te drukken.

Om het praktijkprobleem aangaande de kosten van een procedure nader te bestuderen, heb ik mij grotendeels toegespitst op wetten, wetboeken, literatuurstudies en interviews met advocaten en mensen uit de bedrijfswereld. De aanbevolen literatuur van de geïnterviewde advocaten dateert van een recente periode of van een publicatie na het jaar 2003. Het vormde dus geen probleem om deze boeken als basis te nemen. Een andere terechte beperking, die betrekking heeft op het geheel van deze masterproef, is het feit dat ik enkel wetten, boeken en literatuur met een toepassingsveld in België heb gebruikt. Het rechtssysteem in België is immers niet te vergelijken met rechtssystemen uit andere landen.

Een volgende beperking die ik, als studente Toegepaste Economische Wetenschappen, stelde bij het interviewen, is het feit dat advocaten gespecialiseerd moesten zijn in het handelsrecht en/of economisch recht. Om het economische concept aan het juridische te linken, verwijzen de procedures voor de rechtbank enkel naar commerciële geschillen of geschillen tussen ondernemingen. Om enige verduidelijking te geven van commerciële geschillen volgen voorbeelden van onenigheden tussen ondernemingen: het niet innen van facturen, een verbreking van een contract, een gebrekkige dienstverlening, een conflict tussen twee concurrenten, enzovoort. Omwille van deze reden zal de masterproef enkel betrekking hebben op procedures tussen ondernemingen, met uitzondering van strafzaken. Zowel bij de interviews met advocaten als de interviews met mensen uit de bedrijfswereld werd deze vereiste eveneens duidelijk gemaakt. Enkel geschillen tussen ondernemingen komen in aanmerking. Procedures tussen een onderneming en een particulier of procedures tussen particulieren behoren niet de voorwaarden. De bevoegde rechtbanken die verantwoordelijk zijn voor dergelijke onenigheden, zijn het vreedegerecht, de rechtbank van koophandel en het hof van beroep.

1.2. Onderzoeksvragen

1.2.1. Centrale onderzoeksvraag

Het economische begrip ‘kostprijs’ is de som van de gemaakte kosten bij het vervaardigen van een product of leveren van een dienst (uitgedrukt per eenheid). Met enige aandacht wil ik naar het woord ‘economisch’ in de vorige zin verwijzen. De kost voor een raadsman, die enkel de gerechtskosten en de algemene kantoorkosten omvat, verschilt duidelijk van de kost van een bedrijf indien die een procedure voor de rechtbank start. De economische kostprijs van een procedure voor de rechtbank is een niet eenvoudig te berekenen som van een aantal waarden. De term ‘kostprijs’ is een concept dat uit twee delen bestaat. Zowel de rechtstreekse als de onrechtstreekse uitgaven zullen verwijzen naar de kostprijs. Een aantal factoren spelen een belangrijke rol bij het ramen van zulke kosten. Het gaat hier bijvoorbeeld om de aard van een procedure, de bevoegde rechtbank, het al dan niet in beroep gaan tegen een uitspraak, het al dan niet winnen van een rechtszaak, het recht op een rechtsbijstand, enzovoort.

Een beperking naar een rechtbank toe (bijvoorbeeld enkel rechtbank van koophandel) werd niet opgelegd om alle procedures tussen ondernemingen te betrekken. Maar de strafzaken worden buiten beschouwing gelaten.

De centrale onderzoeksvraag kan geformuleerd worden als:

“Wat is de kostprijs van een commercieel geschil die leidt tot
een procedure voor de rechtbank?”

1.2.2. Deelvragen

Na het formuleren van de centrale onderzoeksvraag, kunnen we ons toelagen op het verwoorden van de deelvragen.

Aangezien de centrale vraag de nadruk legt op de elementen van de kostprijs, heeft een eerste deelvraag betrekking op de rechtstreekse kosten bij een gerechtelijke procedure. Om het begrip ‘rechtstreeks’ te formuleren refereer ik aan de daarmee verwante woorden ‘nauw’, ‘onmiddellijk’, ‘direct’. De rechtstreekse kosten van een procedure zijn de uitgaven die niet door een andere persoon voor een bepaalde periode worden voorgeschoten. De omschrijving van de centrale onderzoeksvraag laat al zien dat er geen duidelijke waarde toe te wijzen is aan de kostprijs van een procedure. Om toch een zo goed mogelijk beeld te geven van de economische rechtstreekse kost van een procedure, baseer ik mij op een aantal veel voorkomende voorbeelden van procedures voor de rechtbank. Het werken met ‘orde van grootte’ is een onontbeerlijke werkwijze om efficiënt bij te dragen tot succesvol schrijven van de masterproef. Omwille van de indexering van de tarieven, die vermeld staan in de wetteksten, of de veranderde barema’s, is het niet mogelijk om mijn thesis up-to-date te houden. Opmerkelijk aan de rechtstreekse kosten is het objectieve element dat kan worden gehanteerd.

Naast het bestuderen van de rechtstreekse kosten van een proces en de richtlijnen voor een advocaat, kunnen we een volgende term aanhalen die zeker niet van minder belang is, met name ‘onrechtstreekse kosten’. In tegenstelling tot de directe kosten, zijn deze kosten

subjectiever van aard. De onrechtstreekse kosten treden eveneens op wanneer een onderneming een procedure uitvoert met een andere onderneming. Bij het meten of het berekenen van de onrechtstreekse kosten treden een aantal knelpunten op. Een eerste belangrijke moeilijkheid duidt op de kostenelementen die niet onmiddellijk toe te wijzen zijn aan de kosten van een procedure voor de rechtbank. Denk maar aan het salaris van een bedrijfsjurist, de tijd van het management die wordt besteed aan het adviseren van een advocaat en niet wordt besteed aan winstgevende bedrijfsactiviteiten, enz. Het ramen van deze elementen kent een subjectieve waarde en verschilt in een aantal zaken. Onrechtstreekse kosten kunnen differentiëren omwille van de grootte van de onderneming, de tijdspanne van de procedure, de relevantie van het onderliggend contract of relatie in een conflict, enzovoort. Een ander aandachtspunt verwijst naar de mate waarin bedrijven rekening houden met economische belangen of afweging van de risico's of de kosten-baten analyse. Niet elk bedrijf of elke raadsman besteedt even veel aandacht aan de vorige elementen of schrijft dezelfde waarde aan deze aspecten toe. Bovendien dient duidelijk te worden gesteld dat het enkel omtrent onrechtstreekse kosten in een onderneming gaat. De maatschappelijke effecten van een procedure voor de rechtbank worden niet bestudeerd.

Na het formuleren van de centrale onderzoeksvraag, vermeld ik de volgende deelvragen om een duidelijker beeld te krijgen van de masterproef.

- Welke omvang kent de rechtstreekse kost van een procedure voor de rechtbank? *Deelvraag 1*
- In welke mate is deze kost in de realiteit toegepast? *Deelvraag 2*
- Hoe worden de advocaatkosten geboekt? *Deelvraag 3*
- Welke onrechtstreekse kosten kan men toeschrijven aan een procedure voor de rechtbank? *Deelvraag 4*
- Hoe worden commerciële geschillen ervaren in de realiteit? *Deelvraag 5*

1.3. Onderzoeksopzet

Deelvraag 1, 2 en 3:

Het onderzoeken van de kosten van een procedure vroeg enige begeleiding van advocaten. Om betrouwbare informatie te verkrijgen, vertrouw ik op de ervaring en kennis van zeven advocaten. Meester Coch (advocatenkantoor Coch & Thierry), Meester de Borman (advocatenassociatie Wery), Meester Donné (eenmanszaak), Meester Engelen (advocatenkantoor Hamels & Partners), Meester Lamon (advocatenkantoor Lamon), Meester Maes (advocatenkantoor Demal – Maes – Favoreel) en Meester Van Gompel (advocatenkantoor Van Gompel – Renette) zijn de advocaten die bereid waren om mij te begeleiden bij het analyseren van procedures tussen ondernemingen. In totaal werden achttien advocaten gecontacteerd die gespecialiseerd zijn in het economisch of handelsrecht. De zeven advocaten vroegen wel uitdrukkelijk om de geheimhouding van interne gegevens te waarborgen. Tijdens het zoeken naar advocaten en bedrijven die bereid waren om mee te werken, heb ik ervaren dat het een moeilijke taak was. Naast het contacteren van de betrokken personen, was het verkrijgen van de juiste informatie een ander knelpunt. Het gebruik van enkele voorbeelden van procedures voor de rechtbank stelde mij alleszins in staat om de rechtstreekse kosten te analyseren. Tijdens het onderzoek heb ik ook gebruik gemaakt van enkele wetboeken, wetteksten, Koninklijke besluiten, enzovoort. De zoektocht naar boeken met betrekking tot rechtstreekse kosten van een procedure voor de rechtbank leverde weinig resultaten op. Alhoewel de tarieven van enkele geraadpleegde werken van bepaalde rechtstreekse kosten elk jaar aan indexering zijn onderworpen, vormt de structuur aangaande de kosten in deze boeken een basis om op verder te bouwen.

Deelvraag 4 en 5:

De onrechtstreekse kosten worden niet alleen duidelijk aan de hand van voorbeelden van procedures die de advocaten mij aanbieden maar ook grotendeels door interviews met mensen uit de bedrijfswereld (boekhouders, bedrijfsjuristen, managers,...). De vragen van het

interview zijn terug te vinden in paragraaf 5.4.2 en in bijlage drie. Een 60-tal bedrijven in België, zowel KMO's als grote ondernemingen werden gecontacteerd. Een tiental bedrijven hadden hun toestemming gegeven. De volgende bedrijven gaven hun toestemming voor een interview: een bedrijf dat grond- en afbraakwerken verricht (KMO), een bedrijf dat in de chemische nijverheid (nv) aanwezig is, een bedrijf dat landbouwgrondstoffen en veevoeders produceert (nv), een onderneming dat veevoeders produceert (nv), een bedrijf dat in staat voor de productie van melkproducten, kindervoeding, klinische voeding en water (nv), een bedrijf dat aanwezig is in de burgerlijke bouwkunde en wegenbouw van de openbare sector (nv), een IT-bedrijf (nv), een sanitair bedrijf (nv) en een uitgeverij (nv). Het afnemen van interviews tijdens het veldonderzoek verliep volgens dezelfde procedures als het onderzoek naar de rechtstreekse kosten. De veldstudies die worden toegepast in de interviews zullen in een ongecontroleerde omgeving gebeuren. Mijn persoonlijke bijdrage in deze omgeving is tot het uiterste minimum beperkt. Het enige verschil in vergelijking met de inspectie van directe kosten is dat bij de indirecte kosten een kosten-batenanalyse wordt overwogen, economische belangen en risico's worden afgewogen. De ondernemingen die bereid waren om bij te dragen aan dit proefschrift, hebben uiteraard beroepsgeheim met betrekking tot de interne gegevens gevraagd.

Na een uitgebreide zoektocht naar boeken, literatuurstudies en onderzoeken aangaande onrechtstreekse kosten, stelde ik vast dat de analyse van de indirecte kosten grotendeels met behulp van de gekregen informatie van mensen uit de bedrijfswereld en advocaten moest gebeuren. Bepaalde vragen werden gesteld aan gecontacteerde personen in de bedrijfswereld. De effecten van een burgerlijke handelsprocedure op de maatschappij worden hierbij achterwege gelaten. Aangezien dit een subjectieve waarde bevat, het afhankelijk is van vele factoren (aard van dossiers, omvang van het dossier, enz.) en het niet evident is om informatie te vergaren bij de bedrijven, worden ramingen of schattingen achterwege gelaten bij het analyseren van de onrechtstreekse kosten van een procedure voor de rechtbank.

HOOFDSTUK 2: De rechtstreekse kost van een procedure voor de rechtbank

6.1. Inleiding

Zoals eerder besproken hoort onder de kostprijs van een procedure voor de rechtbank twee grote kosten, met name de rechtstreekse en de onrechtstreekse kosten. De eerste soort kost wordt in dit hoofdstuk geanalyseerd. Ten eerste wordt een definitie geformuleerd rond de rechtstreekse kosten. Vervolgens staan mijn economische studies mij toe om in de volgende paragraaf van het hoofdstuk (2.3) de economische toets aan het begrip rechtstreekse kosten te koppelen. Daarna vermeldt het hoofdstuk in paragraaf 2.4 de kosten die tot een procedure voor de rechtbank behoren. Naast het geven van een omschrijving van de kosten en de aard van de kosten, biedt de paragraaf eveneens informatie omtrent de verschillende methodes die de advocaat kan hanteren bij het berekenen van de kosten. De volgende paragraaf, met name paragraaf 2.5, formuleert het begrip 'ereloon'. Een omschrijving van het begrip, het begroten van het ereloon en de verschillende methodes zijn de delen die worden aangehaald in paragraaf 2.5. Ten slotte sluit het hoofdstuk af met enige kritiek op de rechtstreekse kost van een procedure voor de rechtbank.

6.2. Definitie

Directe kosten van een kostenobject refereren aan een specifiek kostenobject. Deze kosten kunnen op een effectieve manier direct naar het kostenobject getraceerd worden. Rechtstreekse kosten zijn te verwoorden als kosten die ten behoeve van een kostenobject zijn gemaakt en dit in de mate dat het economisch verantwoord is dit verband te leggen. Directe kosten moeten als zodanig geregistreerd worden. Een kost kan direct zijn ten opzichte van een bepaald kostenobject en indirect zijn ten opzichte van een ander kostenobject.

Het woordenboek Van Dale beschrijft de term 'rechtstreeks' als zonder omwegen, zonder tussenkomst en direct.

De classificatie in directe/indirecte kosten zal in het algemeen beïnvloed worden door:

- de belangrijkheid van de kosten: hoe omvangrijker kosten zijn, des te meer het economisch verantwoord is ze als directe kosten te behandelen
- de beschikbaarheid van informatietechnologie: het wordt eenvoudiger om kosten als directe kosten te behandelen bij een verbetering van de informatietechnologie (scannen van barcodes)
- het ontwerp van de processen
- contractuele bepalingen

De hogere nauwkeurigheid van dergelijke kosten levert minder misleidende informatie op voor het beleid over bijvoorbeeld de winstgevendheid van producten. Een onderverdeling in vaste en variabele kosten in de rechtstreekse kosten is mogelijk.

Het boeken van kosten van vereiste en gebruikte middelen staat de manager toe om te analyseren hoe kosten zich gedragen. Er zijn twee basistypes van kostengedragpatronen gevonden in veel accounting systemen. Variabele kosten veranderen in het algemeen in verhouding tot veranderingen in het gerelateerde niveau van de totale activiteit of volume. De kost wordt voorgesteld als een rechte lijn die van links naar rechts stijgt. Vaste kosten blijven onveranderd in het totaal voor een gegeven periode ondanks brede veranderingen in het gerelateerde niveau van totale activiteit of volume. Vaste kosten verkleinen op een eenheidsbasis als het aantal geproduceerde producten stijgt.

6.3. Cost accounting begrippen

6.3.1. Activity-Based Costing

6.3.1.1. Omschrijving

Een van de beste middelen voor het nuanceren van een kostensysteem is het Activity-Based Costing principe. Een manier om kosten aan producten en diensten toe te wijzen is een andere

manier om Activity-Based Costing systeem (ABC) te omschrijven. Bij het ABC-systeem worden individuele activiteiten als de fundamentele kostenobjecten (afnemers, producten, diensten) behandeld. Om kosten toe te wijzen aan de finale kostenobjecten (afnemers, producten, diensten) berekent men de kosten per activiteit.

ABC past in feite 'full costing' toe. Dit wil zeggen dat de kosten van alle functies aan de producten en diensten worden doorgerekend. Het systeem vertrekt van de idee dat een product of een dienst tot stand komt door het uitvoeren van een reeks opeenvolgende activiteiten. Producten of diensten consumeren activiteiten. De activiteiten gebruiken productiemiddelen. Daarom zullen de kosten (verbonden aan productiemiddelen) eerst ten laste gelegd worden aan de activiteiten en vervolgens aan de gebruikers van de activiteiten (afnemers, producten, diensten...) aangerekend worden.

Hetgeen kenmerkend is voor het ABC-systeem, is de benadering van vaste en variabele kosten. Een meerderheid van vaste kosten zal, op lange termijn bekeken, een variabel karakter hebben. De variabiliteit heeft dan in eerste instantie te maken met wijzigingen in het ontwerp van het product of de productiemethode, de complexiteit van producten en de product mix veranderingen.

ABC is niet enkel een systeem van productkostenbepaling, maar is er ook op gericht om relevante informatie ter beschikking van het management te stellen teneinde aan kostenplanning en -beheersing te doen, met het oog op het verminderen van of zelfs het uitschakelen van kosten, het efficiënter laten verlopen van de activiteiten, het ondersteunen van strategische beslissingen, het effectiever aanwenden van de beschikbare middelen en prestatie-evaluatie.

Het linken van ABC en Activity-Based Management (ABM) is in twee dimensies te omschrijven. Een horizontale dimensie is gericht op het bestaan van dynamische processen binnen een onderneming. Een proces is een serie van activiteiten die met elkaar verbonden zijn om een specifiek doel te bereiken. De verticale dimensie legt de nadruk op het kostenaspect van het begripmanagement terwijl de horizontale dimensie vooral het managementaspect belicht. Het verbeteren van de waarde die de klant ontvangt en het

verhogen van de winst die de onderneming maakt door in deze waarde te voorzien, vormt het doel van de verticale dimensie.

6.3.1.2. Evaluatie

De masterproef heeft betrekking op de kostprijs van een procedure voor de rechtbank. Met andere woorden we spreken over één product, met name een procedure voor de rechtbank. Activity-Based Costing verwijst meer naar ondernemingen die verschillende producten en diensten produceren om aan de behoefte van de consument te voldoen.

Zoals eerder vermeld is er sprake van ‘full costing’ in ABC. De kosten die optreden in het bedrijf omwille van een commercieel geschil, zullen door het bedrijf betaald worden. ‘Full costing’ verklaart dat de kosten van alle functies, die worden gebruikt om het product te produceren, aan de producten en diensten doorgerekend worden. We kunnen echter concluderen dat de kosten die gemaakt worden om het proces voor de rechtbank zo efficiënt en succesvol te laten verlopen, geen directe link hebben met het produceren van producten en diensten.

Een link tussen ABC en ABM is gericht op het bestaan van dynamische processen binnen een onderneming. Deze horizontale dimensie verschaft het management informatie omtrent de kostendrijver, de activiteiten en de prestatie maatstaven. Een andere reden waarom het Activity-Based Costing systeem niet zal gebruikt worden, ligt in het feit dat een procedure voor de rechtbank geen relatie heeft met het bestaan van dynamische interne processen.

De verticale dimensie die in de link tussen ABC en ABM wordt weergegeven, haalt het uiteindelijke doel van een bedrijf aan, met name de waarden te verbeteren die de klant ontvangt en het verhogen van de winst die de onderneming maakt door in deze waarde te voorzien. Aangezien deze dimensie bijna geen link heeft met het onderwerp van de masterproef, is dit eveneens de reden waarom ABC niet wordt toegepast. Uiteraard zal een bedrijf het doel trachten te realiseren, maar een procedure voor de rechtbank kan moeilijk

vergeleken worden met een product dat zal bijdragen tot verhoging van de waarde van de onderneming.

Omwille van het niet vrijgeven van informatie door de bedrijven is het niet mogelijk om het begrip Activity-Based Costing in de masterproef toe te passen.

6.3.2. Het concept 'relevantie'

Relevante kosten zijn verwachte toekomstige kosten en relevante opbrengsten zijn verwachte toekomstige opbrengsten, die differentiëren van alternatieve relevante handelingen. Enkel de kosten en opbrengsten die verschil uitmaken, zullen een impact uitoefenen op het nemen van beslissingen en zullen in een onderneming ter sprake komen. Verschillende alternatieven bij het al dan niet starten van een procedure kunnen vergeleken worden door het bestuderen van verwachte toekomstige opbrengsten en kosten. Verwachte toekomstige opbrengsten en kosten die niet verschillen van alternatieven, zijn niet relevant en kunnen dus worden geëlimineerd van de analyse.

Gelinkt aan het concept 'relevantie' kunnen de termen 'insourcing' en 'outsourcing' toegepast worden op bedrijven die te maken krijgen met commerciële geschillen. Het al dan niet gebruik maken van een interne afdeling in een onderneming die de verantwoordelijkheid heeft om de solvabiliteit van de stakeholders, debiteurenbeheer, het innen van vorderingen, enz. in de juiste banen te leiden, verwijst naar beide termen. Het begrip 'outsourcing' kan eveneens in een andere situatie verwijzen naar het al dan niet beroep doen op diensten van een extern persoon/kantoor/bedrijf (vb. incassobureau of een advocaat). Maar niet elk bedrijf kent een meerwaarde toe aan outsourcing en verkiest om een interne afdeling in de onderneming op te starten of de handelingen over te laten aan enkele werknemers in het bedrijf.

Opportunitetskost is eveneens een cost accounting begrip dat aan het concept 'relevantie' is te koppelen. Dergelijke kosten vormen de contributie van resultaten die verloren of verworpen zijn door het niet gebruiken van een middel in het alternatief dat volgt na het eerste beste alternatief. Indien informatie van de gecontacteerde bedrijven beschikbaar was, konden

opportuniteitskosten worden berekend in een situatie waar er al dan niet gekozen wordt om geschillen in der minne te regelen. Bovendien kan een bedrijf de verloren opbrengsten berekenen bij het starten van een hoger beroep in een procedure voor de rechtbank. De financiële middelen die een bedrijf verliest bij een procedure voor de rechtbank kennen een relatieve invloed in bedrijven en kunnen een enorm hoog bedrag aannemen. Zo is het niet te verwonderen dat een enorme hoeveelheid tijd en middelen wordt gestoken in een procedure die bijvoorbeeld vier jaar kan duren. Het gaat niet alleen om de tijd die een werknemer aan het alledaagse handelen verliest, maar ook de verloren toekomstige winsten inzake nieuwe contracten, relaties, op tijd betalen van de schuldenaars enz. kunnen ter sprake komen.

Net zoals vorige cost accounting begrip treedt er een beperking op om de begrippen toe te passen in de masterproef. Het verschaffen van de nodige informatie zorgt er echter voor dat het onmogelijk is om de begrippen die gerelateerd zijn aan het concept 'relevantie' toe te passen.

6.4. Kosten van een advocaat

6.4.1. Omschrijving

Een advocaat is te omschrijven als een juridische dienstverlener. Onder de kosten van een advocaat zijn drie grote groepen te onderscheiden: de administratieve kosten, de expertisekosten en de gerechtskosten. De raadsman wordt aangeraden om op een duidelijke, eenduidige en controleerbare manier de berekening van de kosten in de kosten- en ereloonstaat te vermelden. Daarom wordt elke prestatie (consultatie, vergadering, studie van het dossier, ondernomen stappen, opzoekingen, opstelling van nota's, conclusies, verzoekschriften, brieven, telefonische gesprekken, verschijning op zittingen, enz.) en elke kost (typwerk, fotokopie, verplaatsing) ingegeven in een gemeenschappelijk informaticasysteem, zodat het, praktisch dag na dag, mogelijk is het detail van de stand van de afrekening na te gaan.

Het verkrijgen van een juiste beoordeling door de cliënt van zijn procespositie kan worden

behaald door een correcte en tijdige provisieaanvraag. Betwistingen worden eveneens voorkomen door de cliënt tijdig informatie te verschaffen over de te verwachten financiële consequenties en door de tijdige aanrekening van kosten en provisies, zodat de cliënt niet gedurende jaren in het ongewisse wordt gelaten en uiteindelijk verrast wordt. De voorschotten moeten bepaald worden in functie van de belangrijkheid van het dossier en de financiële inkomsten en mogelijkheden van de cliënt. Een algemene regel aangaande provisies luidt dat de provisies $\frac{1}{2}$ of $\frac{3}{4}$ van het totale bedrag zal bedragen. Op een juiste wijze inzicht verschaffen over de aan de cliënt aangerekende bedragen/tarieven is eveneens een aangewezen handeling aan de advocaat.

Bij het afsluiten van het dossier, wordt een definitieve en gedetailleerde kosten- en ereloonstaat aan de cliënt overgemaakt. De voorschotten zullen in de staat van kosten en ereloon in mindering op het totale bedrag worden gebracht. Redelijkheid en gelet op de gegeven concrete omstandigheden zijn de criteria waaraan moet voldaan worden. Wat niet in overeenstemming is met de wet, is namelijk het aanrekenen van slechts bescheiden provisies en het nalaten om de cliënt in te lichten over het te verwachten ereloon of de kosten en het aanleggen van provisies naargelang de evolutie van de zaak.

Net zoals bij het ereloon is het onmogelijk om op voorhand afspraken te maken. Bovendien is het aangeraden om de financiële kant van het dossier te bespreken en te evalueren. Een modelcontract wordt ter beschikking gesteld door de Orde van de Vlaamse Balie aan de advocaten en aan de burger met als doel de belangrijke gebeurtenissen tussen de advocaat en de burger vast te leggen.

6.4.2. Soorten Kosten

Administratieve kosten

Dergelijke kosten kunnen onderverdeeld worden in kosten verbonden aan de werking van het kantoor (onder meer huur, lasten, personeel, verzekeringen, permanente vorming) en kosten

verbonden aan de behandeling van een dossier (onder meer dossierrecht, verplaatsingskosten, briefwisseling, fotokopieën, fax).

De meeste balies beschikken over richtlijnen inzake de begrotingen van de verschillende kosten. Algemeen verklaart de deontologie van de advocaat dat de kosten één derde van het ereloon bedragen.

De meeste gebruikelijke administratieve kosten zijn:

- Getypte pagina's briefwisseling
- Getypte pagina's procedure
- Faxberichten
- Telefoon
- Kopieën
- Verplaatsingskosten
- Kosten aangetekende verzending

Expertisekosten

De rechtbank rekent een bedrag aan voor het afleveren van kopieën van akten, vonnissen, arresten, enz. Deze kosten zijn grotendeels bepaald in de reglementen van de Orde van Vlaamse Balie.

In bepaalde zaken moet een deurwaarder, een notaris, een gerechtsdeskundige, enz. aangesteld worden. Deze experts worden rechtstreeks of onrechtstreeks in de kosten van een advocaat opgenomen.

De rechtbank kan in bepaalde zaken het advies inwinnen van een onafhankelijke expert zoals bijvoorbeeld een vastgoedexpert of een medisch expert. Deze worden 'gerechtsdeskundigen' genoemd.

Gerechtskosten

De term 'gerechtskosten' zijn de kosten die gemaakt worden om een zaak voor de rechtbank te leggen. Net zoals de kosten van de deurwaarder, behoren de kosten van de rechtbank tot de gerechtskosten. Aangezien enkel de aandacht in de masterproef wordt geschonken aan een commercieel geschil in een proces, zullen de gerechtskosten van de procedures worden besproken. Onder de gerechtskosten beschouwt men de volgende elementen: wettelijke interesten, beslagbare minima, getuigengeld, rechtsplegingsvergoeding, expeditierecht, opstelrecht, rolrecht en kosten van een gerechtsdeurwaarder. Een volledige weergave van de gerechtskosten in procedures is terug te vinden in bijlage één.

6.4.3. Aard van kosten

Bij het opstellen van de kosten die een advocaat aan zijn cliënten vraagt, maakt men een onderscheid tussen algemene kosten en specifieke kosten. Onder de algemene kosten maakt men een verdere indeling naargelang de direct en indirecte kosten die beïnvloed worden door de behandelde zaken. Algemeen geldt dat de kosten een derde van het ereloon kunnen bedragen.

Algemene kosten: vaste en variabele kosten

De algemene kosten zijn te omschrijven als de kosten die verband houden met de organisatie van het kantoor zelf, de inrichting, de huur, het onderhoud van de lokalen, enz. Binnen deze groep van kosten maakt men een verschil tussen de vaste en variabele kosten.

De vaste kosten worden aanschouwd als de kosten die niet direct beïnvloed worden door de behandelde zaken zoals huur, afschrijvingen van het gebouw, verwarming, onderhoud van het gebouw, verwarming, onderhoud van het gebouw, het meubilair, de kantoormeubelen maar ook de tijdschriften en abonnementen.

De variabele kosten zijn dan deze kosten die een rechtstreeks verband hebben met de omzet zoals kosten van telefoon, drukwerk.

Specifieke kosten

Ten slotte hebben de specifieke kosten betrekking op welbepaalde zaken. Met andere woorden kosten die verbonden zijn aan de behandeling van het dossier. Het betreft onder meer de verstuurde en ontvangen brieven, de gemaakte fotokopieën, de verzonden en ontvangen e-mails, de gepleegde telefoons, de verstuurde faxen, de gemaakte verplaatsingen, enz.

6.4.4. Verschillende methodes

Aangaande de berekening van de kosten die een advocaat aan zijn cliënt overhandigt, bestaan er verschillende methodes.

Het globaal percentage

Deze methode houdt in dat de algemene en specifieke kosten niet via een bepaalde maatstaf worden aangerekend. De kosten worden echter berekend door een verhoging van het ereloon met een vast percentage.

Globale kantooreenheid

In tegenstelling tot het vorige, worden de kosten bij deze methode wel bepaald door een vrij gekozen maatstaf. Zo wordt bijvoorbeeld het aantal getikte bladzijden vermenigvuldigd met een bepaald bedrag. Dergelijke kantooreenheden verwijzen naar een door de advocaat of het advocatenkantoor vastgesteld bedrag om uiteindelijk een forfaitair bedrag vast te stellen. Het forfaitair bedrag refereert aan een statisch gemiddelde van de globale kantoorkosten per jaar, gedeeld door het aantal getikte bladzijden per jaar geproduceerd door de advocaat of in het

advocatenkantoor. De kantooreenheid is dus bijvoorbeeld geen uitdrukking van de prijs van een getikte bladzijde.

Aparte berekening van vaste en variabele kosten

Deze laatste methode wordt meestal geformuleerd als de combinatie van het gebruik van een kantooreenheid voor dekking van de variabele kosten en een vast percentage voor de vaste kosten of een vast bedrag.

De specifieke kosten worden meestal afzonderlijk aangerekend. De toegepaste percentages of aangerekende bedragen krijgen, op basis van een vergelijking over verschillende jaren, een kost toegewezen.

Uit een studie die in het boek “Vlaamse advocaat” wordt vermeld, blijkt dat de vaste en variabele kosten een percentage tussen 4 en 30 % van het aangerekende loon bevindt (Boydens et al., 2006).

Kantoren die doorgaans dezelfde soort zaken behandelen of adviezen verlenen, en waar er geen discrepantie bestaat tussen de behandeling van verschillende soorten dossiers, is het aangewezen om een vast, globaal percentage bij het berekenen van de kosten te hanteren. De aanbeveling om de variabele en specifieke kosten individueel aan te rekenen, geldt bij dossiers waar weinig variabele specifieke kosten worden gemaakt. Het systeem van de globale kantooreenheid of het systeem van een aparte berekening van vaste en variabele kosten, of de specifieke kosten kan bij de berekening van de kosten worden gehanteerd. De laatstgenoemde methode duidt er op dat indien men weinig variabele specifieke kosten heeft in zijn individueel dossier, de cliënt betaalt voor door een andere cliënt veel hogere gemaakte kosten (Boydens et al., 2006).

Ongeacht de berekeningswijze van de kosten, rust de bewijslast van de kosten op de schouders van de advocaat. Het is uiteraard van belang dat de aangerekende kosten overeenstemmen met de werkelijke kosten.

Aangezien de cliënten voornamelijk geïnteresseerd zijn in het totaalbedrag dat men aan de aanschouwde juridische dienstverlener verschuldigd is, heeft het weinig nut om de kosten apart aan te rekenen. Maar dit is in tegenstelling tot wat de meeste cliënten vereisen. De wijze van het aanrekenen van kosten leidt ongetwijfeld voor een beter inzicht in de samenstelling van de aangerekende erelonen en kosten. Een fenomeen dat meer en meer in kantoren in hoofdsteden optreedt, is namelijk dat slechts een welbepaald percentage van het ereloon wordt aangerekend als kosten. Het gaat dan wel enkel om kantoren die geen specifieke kosten meer aanrekenen. Daarbij is ook op te merken dat, naarmate de gehanteerde uurtarieven hoger liggen, de percentages kleiner worden, en in enkele gevallen zelfs onbestaande zijn. Aan de cliënt rekent men dan enkel een ereloon aan. De details van de kosten worden in dergelijke situaties niet meer vermeld.

6.5. Erelonen

6.5.1. Omschrijving

Het honorarium kan algemeen beschouwd worden als de rechtmatige vergoeding waarop de advocaat aanspraak mag maken voor de zorgen die hij aan de belangen van zijn cliënt besteedt en voor de verrichte intellectuele prestaties. Dit stelt hem in staat om in alle onafhankelijkheid, vrijheid en objectiviteit zijn beroep uit te oefenen. Indien de raadsman rechtstreeks door de cliënt wordt gelast met zijn opdracht, ontstaat een contract. Hieruit kunnen we concluderen dat de cliënt onbetwistbaar schuldenaar van de erelonen is geworden. Dat de verzekeraar ook beschouwd kan worden als schuldenaar der erelonen ontslaat de cliënt niet van zijn persoonlijke plicht als medecontractant bij gebrek aan novatie en meer bepaald bewijs van de intentie van de advocaat.

Het Europees mededingingsrecht en de vrije concurrentie verbieden dat er bepaalde prijzen of prijsafspraken worden aangeboden binnen bepaalde beroepsgroepen. Er bestaan echter geen vaste tarieven om het ereloon vast te stellen.

Aan de advocaten wordt gevraagd om de berekening van het ereloon zo transparant en eenduidig mogelijk vast te leggen en beschikbaar te stellen aan de cliënt.

Artikel 459 Ger.W. geeft de advocaat het recht om het ereloon te bepalen. Een relatief vage bepaling verklaart dat bescheidenheid en billijke gematigdheid eigen is aan het beroep en dat de advocaten deze begrippen als leidraad mogen nemen bij het begroten van het ereloon. Maar het moet wel een partijbeslissing blijven onder controle van de Raad van de Orde, de bescheidenheid van de advocaat, de billijke gematigdheid en de marginale toetsing van de rechtbank.

Een correcte en tijdige provisieaanvraag is noodzakelijk opdat de klant een juiste beoordeling door de cliënt van zijn procespositie kan maken. Een provisie of een voorschot moet in functie zijn van de belangrijkheid van het dossier, van de financiële uitkomsten en van de mogelijkheden van de cliënten.

Vanuit twee oogpunten, de advocaat en de beoordelende instantie, werd een onderzoek verricht betreffende de basis van het ereloon (Parmentier et al., 2008).

Tabel 1: basis ereloon advocaat

Basis ereloon advocaat	Percentage	Absoluut aantal
Uurloon	49,16%	553
Forfaitair per prestatie	33,69%	379
Percentage geldelijk belang zaak	17,16%	193
Totaal	100%	1125

Tabel 2: basis ereloon beoordeelde instantie

Basis ereloon beoordeelde instantie	Percentage	Absoluut aantal
Uurloon	55,33%	693
Forfaitair per prestatie	31,79%	398
Percentage geldelijk belang zaak	12,86%	161
Totaal	100%	1252

Het ereloon blijkt grotendeels berekend volgens het uurtarief. De forfaitaire berekeningswijze stelt zich op de tweede plaats bij het sommeren van het ereloon. Ondanks het feit dat deze laatstgenoemde berekeningswijze minder doorzichtig lijkt te zijn, maakt men ervan minder

gebruik. Slechts een klein aantal wordt toegewezen aan een ereloon dat wordt berekend via een percentage gebaseerd op de waarde van een zaak.

2.5.2. Erelonen begroten is een partijbeslissing

Het vragen van een ereloon vindt zijn oorsprong in de Romeinse betekenis van het begrip 'ereloon' of 'honorarium'. In de Romeinse tijd stelde dit een vrijwillige gift voor van een cliënt aan zijn advocaat uit dank voor bewezen diensten. Er is een zekere onduidelijkheid of de Romeinse advocaten erelonen kregen al dan niet vroegen. Een ander misverstand is gebouwd rond het al dan niet zelf bepalen van het ereloon door de advocaten.

Het Keizerlijk Decreet van 14 december 1810 heeft aan de situatie waar het ereloon van de advocaat wordt bepaald door ordonnanties of door de hoven en rechtbanken, een einde gesteld. Dit Keizerlijk Decreet is tot op heden nog steeds van toepassing. Het artikel 446ter van het Gerechtelijk Wetboek verwijst naar de formulering uit het Keizerlijk Decreet, met name de advocaten begroten hun ereloon met de bescheidenheid die van hun ambt moet worden verwacht en dat dit ereloon wordt verminderd door de Raad van de Orde in geval dit niet met billijke gematigdheid is vastgesteld.

We kunnen echter concluderen dat het bepalen van het ereloon door de raadsman een partijbeslissing is. De wet van de advocaten kent aan de meesters de bevoegdheid toe om de inhoud van de rechten van de andere partij te bepalen. Dit zal immers niet willekeurig gebeuren. Enkele criteria die hierbij in acht moeten worden genomen, hebben betrekking op belangrijkheid van de zaak en de aard van het werk. Daarnaast dient er ook aandacht te worden besteed aan subjectieve normen waaronder het bereikte resultaat, de vermogenstoestand van de cliënt en de bijzondere ervaring of de bekendheid van de advocaat. Het dringend karakter van het dossier, de moeilijkheidsgraad van het dossier, de tijd die eraan wordt besteed, zijn eveneens niet te vergeten.

De regel 'no cure no pay' mag in België niet worden toegepast. Dit beding houdt in dat de advocaat alleen een ereloon zal ontvangen bij het behalen van een bepaald resultaat (pactum de quota litis). In tegenstelling hiermee zal de rechtsgeldigheid van een aanvullende vergoeding in geval van succes (success fee) niet worden betwist.

2.5.3. Verschillende methodes

Het uurloon: berekening op basis van een uurtarief

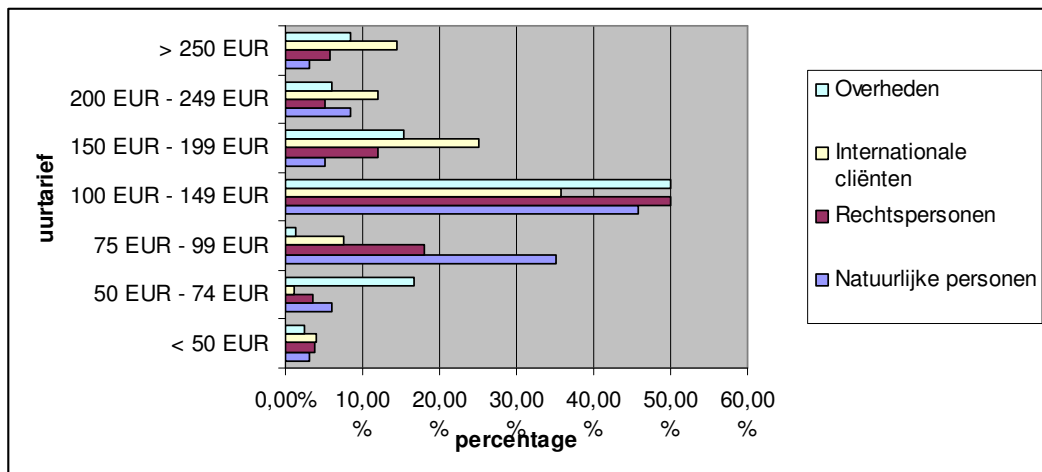
Het uurloon wordt berekend door het uurtarief, desgevallend uitgesplitst in juridische en niet-juridische prestaties, te vermenigvuldigen met alle geregistreerde tijdseenheden.

Er wordt verwacht van de advocaat een timesheet met de gepresteerde uren bij te houden. Deze handeling zal uiteraard de advocaat in staat stellen om de cliënt te wijzen op de uren die hij heeft gepresteerd in het dossier. Het is belangrijk om het gekozen basisuurloon van de advocaat op voorhand aan de cliënt mee te delen. Tevens is het belangrijk dat deze beslissing aan de cliënt wordt meegedeeld. Bij veranderingen in de tarieven of in de berekeningswijze, is de advocaat gebonden om de cliënt vooraf in te lichten en hem de tijd te geven om zijn standpunt naar aanleiding van dergelijke wijzigingen in te nemen. De tarieven en voorwaarden moeten ondubbelzinnig en duidelijk worden weergegeven. Een duidelijk overzicht van de geleverde diensten en de manier waarop de kosten in rekening gebracht worden, moet de cliënt in staat stellen om zich een volledig beeld van de kosten en erelonen te vormen.

Uit studies is gebleken dat juristen ongeveer 1200 uren kunnen aanrekenen in diverse zaken van verschillende cliënten (Boydens et al., 2006). Ook al werken zij gemiddeld 40 uur of meer per week, er zullen volgens de studies slechts 1200 aanrekenbare uren kunnen worden opgetekend. De raadsman heeft de mogelijkheid om zijn uurtarief vrij te bepalen, rekening houdend met art. 459 Ger.W. Zowel hogere als lagere tarieven zijn toegelaten indien deze rechtvaardig zijn toegepast. Het is vanzelfsprekend verboden om het ereloon afhankelijk van het resultaat te maken. Een ereloon op basis van twee of meerdere verschillende uurtarieven om de cliënt een zo duidelijk mogelijk beeld te geven, is wel toegestaan. Het is noodzakelijk om duidelijk en vooraf informatie te verstrekken betreffende de coëfficiënten die bij de berekening van de ereloon worden toegepast. Tijdens de procedure of de werkzaamheden is het zonder twijfel niet overbodig om de cliënt op de hoogte te houden van het gepresteerde werk en ereloon dat men verschuldigd is.

Volgens de verdediger is deze methode het meest eenvoudig en is het vaak ook het meest rendabele systeem. Maar achter het principe van de vrije mededinging schuilt het principe dat abnormale situaties meer en meer uit de markt worden geduwd. Cliënten vragen steeds meer informatie en controle aan de advocaat om abnormale staten van kosten en erelonen te vermijden. Met betrekking tot het uurtarief kunnen we melden dat de cliënten niet steeds zoeken naar de goedkoopste advocaat. Men houdt meer rekening met het evenwicht tussen het ereloon en de bepaling van de waarde van de raadsman.

De onderstaande figuur stelt voor dat 50 % van de advocaten uit de studie een uurtarief aan de rechtspersonen aanrekenen dat zich tussen 100 EUR en 149 EUR bevindt (Parmentier et al., 2008). Bovendien geldt dit percentage ook voor het percentage dat aan de overheden als uurtarief wordt gevraagd. Wat betreft de natuurlijke personen en de internationale cliënten zullen deze bedragen ook grotendeels gehanteerd worden als uurtarief. Opvallend is dat aan een vierde van de internationale cliënten een uurtarief gelegen tussen 150 EUR en 199 EUR, kan worden gevraagd. Daarentegen is het op te merken dat ongeveer 40 % van de advocaten een uurtarief lager dan het meest gevraagde durft te eisen aan zijn cliënten.

Figuur 1: gemiddeld uurloon door de Vlaamse advocaat gehanteerd, opgesplitst per soort cliënten (in euro)

Waardentarief

Een andere methode voorziet dat het ereloon kan worden bepaald op grond van de belangrijkheid van de zaak en de aard van het werk. Het gaat dan echter om een berekeningswijze die percentages vastlegt op in geld waardeerbare waarde van de zaak. Ook hier bestaat de mogelijkheid om correctiecoëfficiënten te hanteren. Ervaring van de advocaat, graad van specialisatie, spoedeisend karakter van het dossier, moeilijkheidsgraad en het resultaat zijn voorbeelden die als correctiecoëfficiënten aanschouwd worden.

Andere criteria van billijke gematigdheid kunnen aangesproken worden om het ereloon te verminderen. Hieronder verstaan we de voorbeelden van uitsluitend dilatoir verweer, een duidelijk overdreven bedrag van de vordering of de tegenvordering of de totale of gedeeltelijke oninbaarheid.

Hieronder is een voorbeeld van een afgesproken schaal weergegeven. De genoemde percentages zijn louter indicatief en niet richtinggevend. Een raadsman heeft echter de mogelijkheid om hogere of lagere percentages te hanteren.

0 – 6.200,00 euro:	15%
6.201,00 euro – 50.000,00 euro:	10%
50.001,00 euro – 125.000,00 euro:	8%
125.001,00 euro – 250.000,00 euro:	6%
Meer dan 250.000,00 euro:	4%

Een ereloon kan dus bepaald worden in functie van de waarde of de inzet van de zaak. Onder de inzet van de zaak kan het volgende beschouwd worden: waarde waarvoor de raadsman moet optreden, hetzij om ze te recupereren, hetzij om zich te verzetten dat ze hersteld wordt, hetzij om de modaliteiten vast te leggen van de recuperatie. Bij de bepaling van het ereloon is het eveneens belangrijk om alle vorderingen (hoofvordering en tegenvordering) te omschrijven, verhoogd met interesten en andere accessoiria. In mindering dient het

niet-betwiste gedeelte te worden gebracht om de werkelijke waarde te berekenen. Indien de begunstigde de kosten en de erelonen fiscaal in rekening kan brengen, zal er aandacht besteed worden aan de bruto- of nettobedragen.

In geval van hoger beroep wordt het percentage bepaald door het totale ereloon van twee aanleggen. Deze verplichting geldt enkel wanneer eenzelfde advocaat voor beide aanleggen heeft gepleit. Er wordt gesteld dat beroepsprocedures nooit aanleiding kunnen geven tot een bijkomend ereloon voor de beroepsprocedure, dat hoger ligt dan 50% van het voorafgaand ereloon in het individuele behandelde dossier (Parmentier et al., 2008).

Prestatietarief

De forfaitaire berekening per prestatie raakt meer en meer in onbruik. Volgens het geleverde werk, belang van de zaak, de moeilijkheidsgraad, het resultaat, ervaring van de verdediger, de financiële draagkracht van de klant en de hoogdringendheid van een rechtszaak betaalt de cliënt een geldsom aan de advocaat. Deze methode heeft betrekking op zaken die niet in geld waardeerbaar zijn.

In de aanbeveling van de Nationale Orde was een soort nomenclatuur in leven geroepen. Maar aangezien deze vanuit juridisch oogpunt niet meer mogelijk is, wordt deze methode enkel gehanteerd in advocatenkantoren. De reden ligt hier in zijn bijzondere verdienste. We kunnen dus echter stellen dat een advocaat de optie heeft om voor welbepaalde prestaties zijn ereloon vooraf kenbaar te maken.

Vast bedrag

Een totaal, vast bedrag wordt door de cliënt aan de advocaat per zaak, per aanleg, per procedure, enz. betaald. Dit overeengekomen bedrag wordt echter niet meer verhoogd of verlaagd.

Jaarcontract

De bedrijven die een raadsman aanstellen voor verschillende zaken, passen vaak dergelijke methodes toe. Er wordt jaarlijks een contract afgesproken tussen de bedrijven en de advocaat. Een forfaitair ereloon per zaak of per jaar in het kader van jaarlijks budget van desbetreffende onderneming zal worden uitgekeerd aan de pleiter. Er dient opgemerkt te worden dat het bestaan van een abonnement/jaarcontract geen rechtsband van contractuele aard tussen de advocaat en de cliënt tot stand brengt.

Andere berekening van het ereloon

Het is niet verboden dat de advocaat opteert voor een combinatie van dergelijke bovenstaande methodes.

Opvallend gebruiken advocaten vaak een zogenaamd succesfee, hetzij als een forfaitair bedrag of als een percentage, hetzij als een aangepast uurloon.

Een ereloonbedrag kan gepaard gaan met een volledig lastenboek. Het is namelijk zo dat ook bedrijven meer en meer lastenboeken uitschrijven vooraleer men beroep doet op een advocaat.

6.6. Kritiek

6.6.1. Waaron kan een advocaat geen offerte opstellen

Waarom kan de advocaat, niet zoals anderen die (intellectuele) diensten leveren, vooraf zijn prijs opgeven? In een eenvoudige zaak, wanneer vooraf kan worden ingeschat wat hij zal doen, is het echter wel mogelijk. Slechts met enkele variabelen en onbekenden is de raadsman eventueel in staat om vooraf een prijs in minder eenvoudige zaken te geven.

Om de situatie te verduidelijken, vergelijken we met de situatie van een aannemer. Een aannemer kan maar een prijs geven wanneer hij de bouwplannen en het bestek heeft gezien.

De cliënt heeft daarentegen geen bestek dat men aan zijn raadsman kan voorschrijven. Bovendien is het moeilijk om een prijs te geven wanneer het voorwerp van de prestaties niet nauwkeurig is omschreven. De gegevens van het dossier zullen maar blijken uit verder onderzoek en advies door de advocaat en zullen evolueren in functie van de toekomstige houdingen van andere partijen. Het bestek van de advocaat bestaat uit de volgende elementen: het wettenarsenaal, de algemene rechtsbeginselen, de internationale verdragen, de proceduremiddelen, de rechtspraak en de rechtsleer die in verband kunnen gebracht worden met de zaak. Maar ook dat zal pas blijken uit de uitvoering van de opdracht en door het onderzoek van de zaak. Daarenboven blijft de cliënt meester van de zaak en beslist hij zelf onder andere over wat er wordt onderhandeld, of er een hoger beroep wordt aangetekend en wanneer een argument wordt aangewend.

Het is niet direct een materie die vatbaar is voor duidelijke prijsafspraken. Een oplossing van het probleem dacht men te vinden in het uurloon. De cliënt weet dan wel hoeveel een werkuur hem zal kosten, maar de cliënt blijft in het ongewisse omtrent het aantal uren. Bovendien kan de advocaat zichzelf geen bewijs verschaffen bij betwisting een bewijsprobleem van het aantal aangerekende werkuren. De advocaat kan wel via een computer aan tijdsmeting doen, maar het geldt niet als schriftelijk bewijs, noch als getuige.

We kunnen echter concluderen dat het uurtarief-model het advocatenkantoor lijnrecht plaatst tegenover de noden van zijn cliënten, aangezien dit model geen kostenraming bezorgt aan de cliënt en eveneens geen correcte weergave is van eigenlijke waarde van de input van de advocaat.

6.6.2. Geen vrij ereloon meer, maar een vast tarief

Het indienen van een vast tarief voor het vrije beroep, zou er toe kunnen leiden dat de consument informatie kan verkrijgen en zal kunnen oordelen of zijn advocaat niet te duur is. Bovendien is een vast uurtarief in een advocatuur onder staatstoezicht geplaatst. De taak om het vast tarief te bepalen, zal daarom bij de ministers liggen. Met enige kritiek hierbij vergelijkt men België met een land van Margritte, maar ook aan surrealisme zijn er grenzen.

Het bepalen van een vast uurtarief voor al de advocaten in België is een niet te onderschatten taak. De advocaten bieden in allerhande vormen hun diensten aan (kleine en grote kantoren, eerstelijnsadvocaten, hooggespecialiseerde advocaten, beroemde en beginnende advocaten, enzovoort). Ieder van hen verleent specifieke diensten. Advocaten zijn ook verschillend qua reputatie, ervaring, efficiëntie en kennis. Het is van belang dat de advocaat duidelijk maakt hoe hij zijn ereloon berekent en daarover op een transparante wijze communiceert.

Het is moeilijk om met zulke uiteenlopende diensten en kwalificaties een vast tarief te bepalen. Het bepalen van een kost van een procedure hangt ook af van andere factoren: zal er veel discussie zijn, kunnen er al dan niet gemakkelijk duidelijk afspraken worden gemaakt, enz. De vraag die dan ook gesteld kan worden is of de minister standaardtarieven voor een full-option wilt of alle procedures volgens het toonzaalmodel moeten worden afgehandeld. Vele burgers in België zijn van mening dat een advocaat duur is. Hoewel blijkt dat gemiddeld gezien Belgische advocaten bij de goedkoopste van Europa behoren. Het is een illusie te denken dat 'indicatieve tarieven' de prijs drastisch zullen doen dalen. Eveneens mag men niet niet vergeten dat ook vrije beroepen actief zijn in een markt met economische wetmatigheden. Kwaliteitsvolle dienstverlening vraagt investeringen en heeft een kostprijs. Bovendien is de Belgische advocatuur een open markt met grote diversiteit, zodat er grote onderlinge prijsverschillen zijn. De cliënt kan dus kiezen welke dienstverlening hij wilt en net zoals in andere markten is het daarbij niet zeker dat 'de beste koop' altijd de duurste aanbieder is.

Via vaste tarieven, wilt de minister aangeven welk ereloon 'normaal' is voor een advocaat. Maar vanuit het standpunt van een advocaat kan een raadsman stellen dat hij niet in alle onafhankelijkheid zijn cliënt kan bijstaan. Ook dient de advocaat dan rekening te houden met wat een minister van justitie of consumentenzaken vindt, wat kan en niet kan. Het lijkt er dan meer op dat een advocaat een slaaf van de machthebbers is geworden. Uiteindelijk is het de advocaat die verantwoording moet afleggen aan zijn cliënt, niet aan de minister.

6.6.3. Uurtarief onder de loep

Het uurtarief zal niet snel verdwijnen omwille van de eenvoud van het systeem en de perceptie bij advocaten dat het uurtarief het meest rendabele vergoedingssysteem is. Het is eveneens één van de weinige, duidelijke, meetbare management-tools binnen het uiterst moeilijk te managen advocatenwereldje. De introductie van het uurtarief resulteerde in een objectievere grondslag voor het ereloon en een eerste stap in een transparanter facturatieproces.

Advocatenkantoren hebben zich performante informaticasystemen aangeschaft die het tijdschrijven en opmaken van ereloonstaten een stuk efficiënter gemaakt hebben. Maar de cliënten hebben het gevoel dat ereloonstaten worden 'uitgedraaid', zonder dat nagegaan wordt of de hoogte van het ereloon, op de basis van de gepresteerde uren, ook daadwerkelijke overeenkomt met de toegevoegde waarde voor de cliënt.

Het gebruik van uurtarieven heeft geleid tot een aantal excessen die maken dat het systeem onder druk komt te staan. Vandaag de dag reageert de markt wel degelijk op die excessen. Een eerste reactie is de vraag naar meer informatie. De cliënten vragen nu eenmaal naar meer gedetailleerde overzichten van prestaties. Vervolgens is controle belangrijk. Cliënten willen de mogelijkheid hebben om een inschatting te maken van de kost. Ook de Orde van Vlaamse Balies moedigt dit zeer terecht aan. Ten slotte haalt men het delen van het risico aan. De cliënt wenst een vergoeding te ontvangen die in verhouding staat tot het behaalde resultaat of de uitkomst van het dossier.

6.6.4. Als een belastingplichtige een fiscaal geschil wint, moeten de advocaatkosten dan nog betaald worden

Advocaten bepleiten de zaak van een belastingplichtige met een wisselend succes voor onze rechtbanken en hoven. Als een belastingplichtige zijn zaak wint, betekent dat veelal dat hij of zij een hoge aanslag niet moet betalen. Maar als de advocaat zijn afrekening van de kosten en ereloon maakt, moet de belastingplichtige deze som toch betalen. De vraag die men echter

kan stellen is of het ereloon van de advocaat niet als schade van de Belgische Staat kan worden teruggevorderd. De vraag moet bekeken worden met art. 1382 en 1383 B.W. Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden.

Om echter een vergoeding te krijgen, moeten drie voorwaarden vervuld zijn. Er moet een fout begaan zijn die toerekenbaar is aan de betrokken publiekrechtelijke rechtspersonen (de fiscus). De belastingplichtige moet schade geleden hebben en tot slot moet er tussen de schade en de fout een oorzakelijk verband bestaan.

Langs een zijde van het verhaal is te oordelen dat het beroep doen op een advocaat geen bestanddeel van schade is. De diensten van de advocaat hebben enkel tot doel een slachtoffer bij te staan in zijn eis tot herstel van de door de onrechtmatige daad veroorzaakte schade. Met andere woorden het ereloon van de advocaat maakt geen deel uit van de geleden schade. Wat meteen betekende dat deze kosten niet als schade van de verliezende partij kunnen teruggevorderd worden.

Vanuit een ander standpunt haalt men aan dat als een benadeelde na het ontstaan van een onrechtmatige daad kosten heeft moeten maken om het bestaan en de omvang van de schade vast te stellen, moet volgens art. 1382 B.W. de kosten niet geïnterpreteerd worden als de kosten voor rekening van de benadeelde. Dit wil zeggen dat de kosten afgewenteld kunnen worden op de verliezende partij.

6.6.5. Justitiebudget in België vergeleken met andere landen

Een groeiende budgettaire aandacht voor justitie leidde er toe dat het budget voor het departement justitie tussen 1995 en 2007 met bijna 50% is gestegen. Om te concluderen of er voldoende geld werd besteed aan justitie in België, heeft de Raad van Europa een studie over het budget voor justitie, de toegang tot het recht, de duurtijd van een rechtszaak en de kwaliteit van de magistraten in een aantal landen gepubliceerd.

In onderstaande tabel vindt men het justitiebudget per inwoner in enkele Europese landen.

Tabel 3: justitiebudget per inwoner

België	66,30 EUR	Letland	14,60 EUR
Oostenrijk	65,30 EUR	Luxemburg	106,80 EUR
Estland	19,20 EUR	Nederland	90,60 EUR
Finland	56,70 EUR	Polen	27,70 EUR
Frankrijk	51,40 EUR	Spanje	58,30 EUR
Georgië	3,30 EUR	Zweden	71,70 EUR
Griekenland	28,10 EUR	Turkije	4,70 EUR
Hongarije	38,20 EUR	Engeland & Wales	80,50 EUR
Italië	68,10 EUR		

Deze internationale vergelijking toont aan dat in België niet uitzonderlijk weinig middelen aan justitie wordt uitgegeven. Een andere belangrijkere conclusie die kan getrokken worden, is dat de efficiëntie van een gerechtelijk systeem niet een kwestie is van financiële middelen. Een duur gerecht werkt niet noodzakelijkerwijze beter. Het is dus een illusie te denken dat meer geld justitie beter en sneller doet werken.

Om de factoren te bepalen die de kwaliteit en de snelheid van het gerecht realiseren, moet men zowel naar binnen als buiten het gerecht kijken. Het niveau van de wetgeving is één van de voornaamste factoren die een rol speelt in het bepalen van de kwaliteit van het gerecht. Een slechte norm leidt tot meer discussies en een toenemende onzekerheid. Deze geven aanleiding tot meer procedures. De kwaliteit wordt ook beïnvloed door de advocaten. De efficiënte uitvoering van het vrije beroep zal een rechter in staat stellen om gemakkelijker een uitspraak te doen.

De persoonlijke prestaties van de rechter die een uitspraak moet doen en rekening houdend met de omgevingsfactoren die men niet kan beïnvloeden, spelen een rol in de snelheid van het gerecht.

2.6.6. Het nut van een incassobureau

Uit de interviews is gebleken dat meningen verschillen omtrent het nut van een incassobureau. Zulk kantoor of bureau heeft enkel de taak om vorderingen te innen. Met andere woorden een incassobureau kan enkel dreigen om te betalen. Bepaalde klanten – debiteuren percipiëren de handelingen van incassobureaus of – kantoren als ernstiger en zullen sneller geneigd zijn om stappen te ondernemen dan indien een bedrijf contact opneemt. Dat ondernemingen niet onmiddellijk naar het gerecht stappen is een eerste voordeel van deze bureaus of kantoren.

Een tweede voordeel van een incassobureau verwijst naar het behouden van de kredietwaardigheid van het bedrijf en het concentreren van de werknemer op hun werkelijke taak in het bedrijf. In beursgenoteerde ondernemingen is het soms niet te verwonderen dat het bedrijf een eigen afdeling heeft die zich bezighoudt met het innen van facturen, het onderzoeken van de solvabiliteit van de klanten, leveranciers of andere stakeholders, enzovoort.

Ten derde neemt een incassobureau een lastige taak over. Het contacteren van de niet-betalers en het vragen om de schulden (vorderingen) te betalen kan aan zulke incassobureaus of – kantoren worden overgelaten. De relatie die het bedrijf heeft met de stakeholder kan hierdoor aan minder negatieve gevolgen worden blootgesteld.

De kosten van een incassobureau of – kantoor kennen grotendeels een lager niveau dan de kosten die gepaard gaan met een advocaat of een gerechtsdeurwaarder. Indien het werk door een bedrijf zelf wordt verricht, zullen uiteraard de kosten nog meer beperkt worden.

Een duidelijk onderscheid tussen een incassobureau en een gerechtsdeurwaarder moet worden gemaakt. Het verzwaren van de schulden van een schuldenaar is enkel aan een gerechtsdeurwaarder overgelaten. De voorwaarde die hiermee verbonden is dat de deze gerechtelijke ambtenaren niet in een incassobureau werkt. Opmerkelijk houden de gerechtsdeurwaarders zich de laatste tijd niet aan deze voorwaarden.

Vanuit een ander standpunt wordt meegedeeld dat een incassobureau niet veel meerwaarde biedt. Het werk van een incassobureau kan nu eenmaal ook door een onderneming verricht worden. Bovendien werkt een incassobureau of –kantoor niet gratis. Kosten zoals administratiekosten, incassokosten, bureau- en dossierkosten, regelingskosten en informatiekosten worden aan de cliënten aangerekend. De taak van zulke bureaus of kantoren is enkel beperkt tot het innen van vorderingen (schulden). Verdere stappen dan het dreigen om te betalen, zijn niet toegewezen aan incassobureaus of –kantoren.

6.6.7. Waarom administratieve kosten vragen, wanneer er een ereloon bestaat

Een reden waarom de kosten worden gescheiden van het ereloon heeft te maken met de onderliggende basis. Een ereloon is een intellectuele vergoeding voor de prestaties van een advocaat. De grootte van het ereloon wordt bepaald door een aantal factoren: belangrijkheid van de zaak, de aard van het werk, der ervaring of bekendheid van de advocaat, de vermogenstoestand van de cliënt, enz.

De administratieve kosten kunnen niet met een honorarium vergeleken worden. Bij het uitvoeren van het vrije beroep maakt een advocaat een aantal kosten, zoals aankoop van een computer, onderhouden van het kantoor, elektriciteit, enz. De administratieve kosten verwijzen naar de materiële kosten die een advocaat maakt bij het verstrekken van de dienstverlening.

De eerste reden waarom advocaten kosten aanrekenen, is omwille van de traditie. Bij het begin van het vrije beroep berekende een raadsman al administratieve kosten. Het respecteren van de wet van economische mededinging en de wet van het concurrentiebeding verklaren eveneens waarom een raadsman een secretariaatskost aanrekent. Ten slotte is het een kost waarvoor een cliënt kan kiezen. Meer en meer vraagt de cliënt om de kosten inzake het aantal pagina's besluiten, kopies, telefoon, enz. te beperken. Het besparen van de administratieve kosten resulteert evenwel in het verminderen van de informatie die men tijdens een procedure voor de rechtbank kan ontvangen. Omwille van de technologische ontwikkeling is er evenwel een dalende evolutie in deze kosten op te merken.

HOOFDSTUK 3: Kosten en erelonen uit de praktijk

Het contacteren van achttien advocaten die gespecialiseerd zijn in handels- of economisch recht resulteerde in zeven advocaten die akkoord gingen om mij te begeleiden in mijn masterproef. Op de volgende pagina's zijn enkele voorbeelden van kosten- en ereloonstaten te vinden. Net zowel als het bekritisieren van de kosten en erelonen als de wetten, regels waar de advocaten hun aan moeten houden, kan met de gekregen voorbeelden van de kosten- en ereloonstaten nader bekeken worden. Opgemerkt dient te worden dat het ereloon van advocaten moeilijk te vergelijken is. Een raadsman die een eenmanskantoor bezit streeft naar het bouwen van een persoonlijke relatie met de klant. Een advocatenkantoor daarentegen zal eerder een rationele afrekening maken. Ook moet er aandacht worden besteed aan de complexiteit en de aard van de zaak. Een eenvoudige zaak met weinig juridische twistpunten treedt anders op dan een zware pleitzaak met fundamentele betwistingen. De gehanteerde begrippen en methodes zijn evenwel in het vorige hoofdstuk te lezen. Slechts twee gecontacteerde advocaten overhandigde een volledige staat van kosten en ereloon met als voorwaarde het respecteren van het beroepsgeheim.

Na het aanhalen van de berekeningswijze van meester Donné stelt paragraaf 3.1 drie voorbeelden ter beschikking die telkens verwijzen naar een procedure aangaande het innen van een factuur. In de volgende paragraaf 3.2 wordt na een korte bespreking van de berekeningswijze van de raadsman en een uitwerking van een dossier, een analyse van de dossiers van meester Lamon weergegeven. Vervolgens biedt paragraaf 3.3 een berekeningswijze en enkele dossiers van meester Van Gompel. Ten slotte zal in paragraaf 3.4 een algemene conclusie van de gegeven kosten- en ereloonstaten worden getrokken.

3.1. Meester Donné

3.1.1. Berekeningswijze

Meester Donné hanteert grotendeels een uurtarief (100 EUR per uur). Naast het aanrekenen van een honorarium hanteert meester Donné voor de administratieve kosten een globale kantooreenheid. De volgende tarieven worden bepaald bij het berekenen van de kosten: 10 EUR dactylografie, 9 EUR per getypte briefwisseling, 0,40 EUR per kilometer, 0,30 EUR per fotokopie en faxbericht. De gerechtskosten, telefoon en aantekentaks worden tegen kostprijs aangerekend. Naast het uurtarief is het mogelijk dat raadsman Donné een forfaitair bedrag aanrekent om de kosten te dekken.

3.1.2. Voorbeelden kosten- en ereloonstaat meester Donné

Tabel 4: dossier 1 meester Donné

Dossier 1

Het innen van 1000,00 EUR als factuurbedrag

	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
<i>Administratieve kosten</i>	221,20	42,82
	Eenheidsprijs (EUR)	
- getypte pagina's briefwisseling	189,00	36,58
- fotokopie	12,60	2,44
- faxberichten	3,60	0,70
- verplaatsingskosten	16,00	3,10
<i>Gerechtskosten</i>	95,43	18,47
<i>Ereloon</i>	200,00	38,71
<i>Provisie</i>	300,00	58,07
<i>Totaal bedrag</i>	516,63	100,00

Tabel 5: dossier 2 meester Donné

Dossier 2
Het innen van 2900,00 EUR als factuurbedrag

	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
<i>Administratieve kosten</i>	<i>140,70</i>	<i>13,42</i>
	Eenheidsprijs (EUR)	
- getypte pagina's briefwisseling	9,00 EUR	12,02
- faxberichten	0,30 EUR	0,51
- verplaatsingskosten	0,40 EUR	0,89
<i>Gerechtkosten</i>	<i>607,84</i>	<i>57,97</i>
- dagvaarding en rol	226,83	21,63
- expeditie	5,70	0,54
- betekening-bevel	149,56	14,26
- roerend beslag	225,75	21,53
<i>Ereloon</i>	<i>300,00</i>	<i>28,61</i>
<i>Totaal bedrag</i>	<i>1048,54</i>	<i>100,00</i>

Tabel 6: dossier 3 meester Donné

Dossier 3
Het innen van 8000,00 EUR als factuurbedrag

	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
<i>Administratieve kosten</i>	578,60	27,84
	Eenheidsprijs (EUR)	
- getypte pagina's briefwisseling	9,00 EUR	21,65
- fotokopie	0,30 EUR	1,14
- faxberichten	0,30 EUR	1,27
- verplaatsingskosten	0,40 EUR	3,08
- telefoon	/	0,48
- aantekentaks	/	0,22
<i>Gerechtskosten</i>	0,00	0,00
<i>Forfaitaire vergoeding</i>	500,00	24,05
<i>Ereloon</i>	1000,00	48,11
<i>Totaal bedrag</i>	2078,60	100,00

3.2. Meester Lamon

3.2.1. Berekeningswijze

Meester Lamon hanteert de volgende tarieven bij administratieve kosten: getypte pagina's procedurestukken, briefwisseling per geadresseerde (10 EUR per blad), verplaatsingskosten (0,40 EUR per kilometer) aangetekende zendingen (kostprijs), fiscale zegels (kostprijs), fotokopies (0,30 EUR per blad), uitgaande en inkomende fax (1 EUR per blad), inkomende e-mails (0,30 EUR per blad) en deelname in de vaste kosten van het kantoor (10 % van de totale administratiekosten, met een minimum van 75 EUR bij aanmaak van een dossier). De gerechtskosten zoals dagvaardingskost, griffie- en rolrechten, kosten betekening, enzovoort worden tegen kostprijs doorgerekend. Meester Lamon hanteert een uurtarief bij het bepalen van de intellectuele vergoeding, met name 125 EUR per uur. Het basisuurtarief kan min of meer aangepast worden in functie van het belang van de zaak, het al dan niet spoedeisend karakter en de bijzondere kennis van de betreffende materie. Het kantoor verbindt zich hierover op voorhand duidelijke afspraken te maken met de cliënt.

3.2.2. Uitwerking dossier 1 meester Lamon

Raadsman Lamon vroeg aan zijn cliënt in het totaal zonder provisie 6031, 47 EUR. 1700,00 EUR werd in het dossier besteed aan het betalen van de provisie. Een reden waarom advocaten provisies vragen, ligt in het feit dat provisies het eindbedrag van de kosten- en ereloonstaat opvangt. Grote eindbedragen van de staten die een raadsman verstuurt, zullen in zulke situaties in een minder grote shock resulteren. Een andere oorzaak is te wijten aan de informatie die regelmatig aan de cliënt moet worden overgedragen. De totale gerechtskosten bedragen 506,57 EUR. Met andere woorden is slechts een klein percentage (8,40%) van het eindbedrag aan de gerechtskosten toe te schrijven. De voornaamste oorzaak van de gerechtskosten zijn de deurwaarderskosten (320,57 EUR). Het resterende percentage 36,71% van de gerechtskosten leidt naar het rolrecht van het Hof van beroep. Het hoogste bedrag betreffende het inschrijven op de algemene rol van het Hof van cassatie bedraagt 325 EUR.

Een som van 1235,80 EUR is toe te schrijven aan secretariaatskosten die de raadsman aan zijn cliënt vraagt. Het bedrag vormt 20,49% van het totale bedrag van de kosten- en ereloonstaat. Net zoals iedere raadsman verplicht is om duidelijk de berekeningswijze van de kosten te vermelden, geeft meester Lamón de individuele tarieven van de kostenelementen weer in zijn kosten- en ereloonstaat. 9,00 EUR, resp. 11,00 EUR wordt per getypte pagina briefwisseling en per getypte pagina procedure aangerekend. Een fotokopie levert een tarief van 0,30 EUR op. Per kilometer vraagt Meester Lamón 0,40 EUR. Er valt echter op te merken dat er geen kosten worden berekend voor bijvoorbeeld de telefoongesprekken, het gebruik van het faxtoestel, enzovoort. Raadsman Lamón hanteert de globale kantooreenheid als methode om de kosten te berekenen (zie paragraaf 2.4.4). Een andere methode die eventueel toegepast zou kunnen worden, is het globaal percentage. Het ereloon zal door middel van een bepaald percentage verhoogd worden om de gemaakte kosten te dekken. Indien een advocaat in deze situatie bepaalt om het ereloon te verhogen met 10% (resp. 20%), zou het totale eindbedrag oplopen tot 4781,01 EUR (5146,92 EUR). Hieruit kan men concluderen dat dergelijke globale percentages als kostenmethode een lager totaal bedrag opleveren dan het toepassen van de globale kantooreenheid als kostenmethode.

Na het bespreken van de kosten volgt er het ereloon in de kosten- en ereloonstaat. Meester Lamón past het uurtarief toe bij het bepalen van het ereloon. In deze situatie vraagt de raadsman 110 EUR per uur aan zijn cliënt. En aangezien de raadsman ongeveer 39 uur aan het dossier heeft gewerkt, wordt een som als 4289,10 EUR als ereloon gevraagd. De verhouding van het ereloon ten opzichte van het bedrag dat de cliënt uiteindelijk moet betalen, bedraagt 71,11%. Meester Lamón hanteert bij de calculatie van het ereloon het uurtarief. Een andere mogelijkheid is het benutten van het waardetarief. Afhankelijk van een aantal factoren kan een advocaat een ereloon determineren aan de hand van de waarde van de zaak. Een waardenschaal kan daarmee bijvoorbeeld bepalen dat een ereloon 15% bedraagt van de waarde van de zaak indien de waarde tussen 0 en 6200,00 EUR bedraagt. Een mogelijk lager percentage van het bepaalde waardentarief (10%) zal toegepast kunnen worden indien de waarde van het onderliggend onderwerp van het dossier zich tussen 6201,00 EUR en 50 000,00 EUR bevindt.

3.2.3. Voorbeelden kosten- en ereloonstaat meester Lamon

Tabel 7: dossier 1 meester Lamon

Dossier 1

Verbreking concessiecontract

	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
<i>Administratieve kosten</i>	<i>1235,80</i>	<i>20,49</i>
	<i>Eenheidsprijs (EUR)</i>	
- getypte pagina's briefwisseling	9,00 EUR	8,95
- getypte pagina's procedure	11,00 EUR	9,45
- fotokopie	0,30 EUR	1,92
- verplaatsingskosten	10,00	0,17
<i>Gerechtskosten</i>	<i>506,57</i>	<i>8,40</i>
<i>Ereloon</i>	<i>4289,10</i>	<i>71,11</i>
<i>Provisie</i>	<i>1700,00</i>	<i>28,19</i>
<i>Totaal bedrag</i>	<i>6031,47</i>	<i>100,00</i>

Tabel 8: dossier 2 meester Lamon

Dossier 2
Inbreuk op bescherming van een intellectueel recht

	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
<i>Administratieve kosten</i>	821,10	13,22
	Eenheidsprijs (EUR)	
- getypte pagina's briefwisseling	9,00 EUR	1,42
- getypte pagina's procedure	11,00 EUR	9,38
- fotokopie	0,30 EUR	1,05
- verplaatsingskosten	0,40 EUR	1,37
<i>Gerechtskosten</i>	433,22	6,97
<i>Ereloon</i>	4958,75	79,81
<i>Totaal bedrag</i>	6213,07	100,00

3.3. Meester Van Gompel

3.3.1. Berekeningswijze

Omwille van het beroepsgeheim heeft meester Van Gompel uitdrukkelijk gevraagd om zijn cliënten zo anoniem mogelijk te houden. Hierbij stelde hij enkel het eindresultaat van het ereloon en de kosten ter beschikking. De schetsing van de situaties in de dossiers wordt genoteerd zoals meester Van Gompel citeerde.

Een beeld aangaande de berekeningswijze van de rechtstreekse kosten specificeert de staat van kosten en ereloon. Meester Van Gompel rekent voor zijn verrichte prestaties een uurtarief aan dat schommelt tussen 100 en 150 EUR per uur. Het is niet uitgesloten dat dergelijke uurtarieven aangepast worden aan de hand van de volgende parameters: complexiteit, vereiste graad van specialisatie, spoedeisende behandeling en financiële inzet. De kosten in de kosten- en ereloonstaat wordt in twee delen gesplitst die een aparte berekeningswijze bezit. Met andere woorden meester Van Gompel past een aparte berekening van vaste en variabele kosten toe. De administratie-, telefonie- en postverzendingskosten worden vergoed via een globaal percentage (10%) op basis van de globale som van het uurtarief. Daarentegen kennen de verplaatsings-, reis- en gerechtskosten een andere methode om de kosten te calculeren. De verplaatsingskosten worden met de methode globale kantooreenheid berekend (0,35 EUR/km). De reiskosten en de gerechtskosten worden via hun vaste kosten aangerekend.

3.3.2. Voorstelling dossiers

Dossier 1 meester Van Gompel

Onderstaand dossier heeft een eindbedrag aangaande de kosten- en ereloonstaat van 3401,75 EUR behaald.

De zaak had betrekking op een overnameovereenkomst waarbij de verkoper van de aandelen tevens nog een tijd werkzaam zou blijven als algemeen directeur (manager) in de door hem

verkochte onderneming en dus met deze onderneming verbonden is als PR manager. Tevens diende de verkoper nog een belangrijk deel van de aandelenprijs te ontvangen (25%). Enige maanden na de overname stelt de verkopende partij dat de verkoper (ook nieuwe manager) bedrog zou hebben gepleegd in de voorstelling van de boeken naar aanleiding van de 'due diligence' die de aandelentransactie voorafging. Hiervoor werd strafklacht neergelegd met burgerlijke partijstelling. De managerovereenkomst werd met onmiddellijke ingang beëindigd. De betaling van het resterend saldo van de verkoopprijs werd ingehouden en er werd bovendien een zeer belangrijke schadepremie (tweemaal de overnameprijs) lastens de verkoper gelegd. Dit geeft aanleiding tot heel wat procedures (invordering managementvergoeding in België op basis van het bevoegdheidsbeding); nietigverklaring van de verkoopovereenkomst door de verkoper in Nederland (op basis van bevoegdheidsbeding) opvolging van de strafrechtelijke procedure; en diverse verslagen. Na tien jaar procederen lijkt vast te staan dat het verweer van de verkoper van bedrog door deze laatste niet kan bewezen worden en dat er door de verkoper volledig correcte informatie was overgegeven. Dit maakte dat de verkoper in een situatie zat om (1) het saldo van de verkoopprijs (25%) te ontvangen en (2) zijn resterende managementvergoeding op te eisen. Ondertussen bleek evenwel dat de koper/onderneming tengevolge van economische crisis in zeer slechte papieren is terecht gekomen. De verkoper is akkoord gegaan met een dading waarin hen het saldo van de koopprijs van de aandelen alsnog wordt betaald door de koper, vermeerderd met een bepaalde toelage.

Dossier 2 meester Van Gompel

Het bedrag van de kosten- en ereloonstaat van het volgend dossier bedraagt 30 000,00 EUR. 25 000,00 EUR wordt als arbitrage kosten aangerekend.

Het dossier betreft een verschil over een contract van dienstverlening waarmee alle geschillen zouden gebeuren via arbitrage bij de ICC (International Chamber of Commerce) in Parijs. De vordering had betrekking op een bedrag van 600000 EUR. De prestaties van de dienstverlenende vennootschap waren aanvankelijk nooit betwist door de opdrachtgever. Het was duidelijk dat deze laatste in financiële moeilijkheden zat. Door de opdrachtgever werd

evenwel nooit enig teken gegeven dat hij bereid was een voor de dienstverlener aanvaardbaar compromis te sluiten. Hierdoor was uiteraard de dienstverlener verplicht om de procedure aanhangig te maken. Dit ging gepaard met zeer belangrijke kosten die door de dienstverlener alleen diende te worden gedragen omdat de opdrachtgever weigerde deze kosten te betalen. Het arbitragereglement van de ICC voorzag dan dat het arbitrage dan toch voor kon vinden indien de door hen aangevraagde kosten door één van de partijen kon worden voorgesloten in afwachting van de definitieve afwikkeling van het geding. De dienstverlener kwam tot een goede arbitrale beschikking waarbij zijn integrale vordering werd toegekend met toekenning van de kost (600000 EUR, plus intresten, plus 50000 EUR kosten). Op het ogenblik dat de dienstverlener evenwel de arbitrale beslissing wilde uitvoeren lastens de opdrachtgever, bleek deze laatste zich in vereffening te hebben gesteld als dan bleek dat heel wat schuldeisers bevoorrecht waren, zodanig dat de opdracht door de dienstverlener uiteindelijk geen enkele som kon recuperen. Het enige wat hem restte, was een inbare invordering te zoeken en op die manier nog enig wijze fiscaal te recupereren.

Dossier 3 meester Van Gompel

18625,90 EUR wordt in het volgende dossier als eindresultaat van kosten- en ereloonstaat aangerekend.

Het dossier betreft een zaak tussen twee concurrenten in dezelfde sector. Op een bepaald ogenblik waren tussen deze concurrenten 12 procedures hangende (vordering tot staking, vordering ten gronde, beslagen, en andere). Hierbij was duidelijk de strategie van één van de partijen om een soort juridisch bommentapijt te leggen om op die manier de concurrent op de knieën te krijgen (te veel energie moest gestoken worden in de juridische dossiers, dit ging eveneens gepaard met belangrijke advocatenkosten). Deze laatste partij poogde meermaals tot een gesprek te komen met de tegenpartij om te zien of er toch geen modus vivendie mogelijk bleek. Dit werd via de andere kant steeds systematisch geweigerd. Het geschil kwam tot een einde met een anticlimax toen bleek dat de andere concurrent (die het juridisch bommentapijt had gelegd) zelf niet meer in de mogelijkheid bleek om zijn advocaten te betalen en deze niet langer wenste op te treden. Aan het einde van het verhaal, hadden al deze procedures beide concurrenten op economisch vlak aanzienlijk verzwakt en hadden anderen een belangrijk deel van hun marktaandeel genomen.

3.3.3. Voorbeelden kosten- en ertloonstaten meester Van Gompel

Tabel 9: dossiers meester Van Gompel

<i>Dossiers</i>	Absolute bedragen (EUR)	Percentage (%)
RECHTSTREEKSE KOSTEN		
Dossier 1		
<i>Administratieve kosten</i>	523,75	15,40
<i>Ereloon</i>	2878,00	84,60
<i>Totaal bedrag</i>	3401,75	100,00
Dossier 2		
<i>Administratieve kosten</i>	25000,00	45,45
<i>Ereloon</i>	30000,00	54,55
<i>Totaal bedrag</i>	55000,00	100,00
Dossier 3		
<i>Administratieve kosten</i>	3337,90	17,92
<i>Ereloon</i>	15288,00	82,08
<i>Totaal bedrag</i>	18625,90	100,00

3.4. Algemene conclusie

De kosten- en ereloonstaten bestaan uit twee groepen, met name de kosten en het ereloon. De groep kosten kent eveneens twee grote groepen van kosten: de administratieve kost en de gerechtskost. In de deontologie van een raadsman werd in het algemeen bepaald dat de kosten van een raadsman één derde van het ereloon bedragen. Uit de dossiers van enkel één raadsman, met name meester Lamon, kunnen we echter concluderen dat de verhouding van de kosten ten opzichte van het ereloon zich rond dit percentage bevindt. Het is niet uit te sluiten dat een dossier een hoger of lager percentage heeft dan 33,33%. Uit de kosten- en ereloonstaten die door meester Donné zijn overhandigd, is te vernemen dat hoe kleiner de bedragen van de te innen facturen, hoe zwaarder de kosten gaan doorwegen, zeker betreffende de administratieve kosten. Het is dan ook te besluiten dat het eindbedrag van zulke dossiers grotendeels door de kosten worden bepaald.

Met betrekking tot de administratieve kost is te concluderen dat een advocaat de volgende tarieven aan zijn cliënten vraagt: 9,00 EUR per briefwisseling, 9,00 EUR per getypte briefwisseling, 0,40 EUR per km als verplaatsingskost en 0,30 EUR per fotokopie. Het is eigenlijk niet te verwonderen dat men algemene tarieven toepast in de kosten- en ereloonstaat, want de Orde van de Vlaamse Balie geeft in de deontologie een aantal richtlijnen bij het vaststellen van de kosten van een advocaat. Het eerst hoge percentage onder de administratieve kosten wordt door de kosten aangaande getypte pagina briefwisseling of getypte pagina procedure gevormd. Tevens kan men stellen dat de verplaatsingskosten een tweede hoog percentage in de advocaatkosten bereikt.

De gerechtskosten, bestaande uit de kosten van de gerechtsdeurwaarder en de kosten van de rechtbank, behoren eveneens tot de kosten van een advocaat. Uit de voorbeelden en uit de kosten die een incassobureau aanreket (zie bijlage twee) valt op te merken dat de gerechtskosten stijgen als het bedrag waarop het dossier betrekking heeft en als de relevantie van de dossiers toeneemt (www.cmro-cmoj.be). De gerechtskosten in een incassobureau schommelen momenteel tussen 300,00 EUR en 600,00 EUR. De vraag die men hierbij kan stellen is of deze vermeerderingen wel nodig zijn. Uiteraard zijn de gerechtskosten niet weg te

denken. Zowel de gerechtsdeurwaarder als de rechtbanken moeten voor hun verrichte prestaties rechtvaardig vergoed worden. Een beheersing van de toenemende gerechtskosten zou echter een doelstelling voor de komende jaren moeten zijn. Hiertoe moet managementcompetentie met het oog op onafhankelijkheid en het goed van de overheidsgelden ingevoerd worden. Veranderingen van de gewoonten zijn onontbeerlijk (bijvoorbeeld het invoeren van een informatiesysteem). Het opstellen van prijslijsten en tariefonderhandelingen zijn een richting in het controleren van de gerechtskosten.

Een forse toename in een kosten- en ereloonstaat van de gerechtskosten kan te wijten zijn aan het optreden van de gerechtsdeurwaarder. Uit het tweede dossier van meester Donné, is op te merken dat in relatief kleine dossiers de kosten van een gerechtsdeurwaarder een enorme impact op het eindbedrag uitoefenen.

Zoals eerder aangehaald bepalen de kosten niet alleen het eindbedrag dat een raadsman aan zijn cliënt vraagt voor het uitvoeren van het vrije beroep. Het ereloon is het tweede deel in de kosten- en ereloonstaat dat eveneens het eindresultaat bepaalt. In de meerderheid van het aantal dossiers wordt meer dan de helft van het totale kostenplaatje door het ereloon van de advocaat bepaald. Enkel in dossiers waar het bedrag van te innen facturen zo relatief klein is geworden en er hoge gerechtskosten optreden, wegen de kosten van de advocaat zwaarder dan het ereloon.

De provisies die in de dossiers werden aangehaald, bedragen tussen 25 % en 50 % van het totaalbedrag van de kosten- en ereloonstaat. De voornaamste reden van provisies die in paragraaf 2.4 werden aangehaald, verwijzen naar tijdige informatie omtrent de procespositie en het verminderen van het eindbedrag dat de raadsman aan de cliënt overhandigt.

Omwille van het gebrek aan het bepalen van de waarde van commerciële geschillen, wordt enkel het factuurbedrag van de niet geïnde facturen vergeleken met het totaalbedrag van de kosten- en ereloonstaat. In het dossier van meester Van Gompel waar er een vordering van 600000,00 EUR niet werd geïnd, stelt het inningsbedrag slechts 9,17% voor. Maar aangezien het hoge bedrag van de kosten- en ereloonstaat is het een niet te onderschatten som. In de

staten van kosten en ereloon van meester Donné is op te merken dat een stijging van het te innen factuurbedrag overeenkomt met een daling van de verhouding van het totaalbedrag van kosten- en ereloonstaten ten opzichte van het factuurbedrag. Bij het innen van 1000,00 EUR na een procedure voor de rechtbank gaat 51,67% naar het betalen van de kosten- en ereloonstaat van de raadsman. In het tweede dossier van meester Donné is 36,16% van een factuurbedrag van 2900,00 EUR toegeschreven aan het vereffenen van de schuld bij een advocaat. In het laatste dossier van meester Donné zal een nog kleiner percentage (25,98%) besteed worden aan een advocaat. Het te betalen factuurbedrag vormt in het laatste dossier 8000,00 EUR.

Opmerkelijk liggen de eindbedragen van meester Lamon hoger dan de totaalbedragen van meester Donné. Zonder enige benadeling naar de advocaten toe die hun beroep op zelfstandige basis uitoefenen, is te concluderen dat advocatenkantoren hogere bedragen van kosten- en ereloonstaten aan hun cliënten vragen. Grotendeels is dit niet alleen te wijten aan het aantrekken van relatief grotere dossiers van bedrijven, maar ook het zwaarder doorwegend ereloon in het kostenplaatje en de rationele afrekening van de advocaat.

HOOFDSTUK 4: Boekhoudkundige verwerking van de advocaatkosten

Eerst wordt het nut van hoofdstuk 4 beschreven. Vervolgens worden de verschillende boekhoudkundige rekeningen van de advocaatkosten (voorzieningen, bedrijfskosten en uitzonderlijke kosten) weergegeven en besproken in paragraaf 4.2. Ten slotte wordt in paragraaf 4.3 kritiek gegeven omtrent de besproken materie.

4.1. Het nut van het hoofdstuk

De interviews met bevoorrechte getuige uit de bedrijfswereld zijn overtuigd dat de advocaatkosten als een algemene bedrijfskost wordt beschouwd. Andere kostenrekeningen en de reden waarom dergelijke kosten onder de bedrijfskost worden beschouwd, wordt echter in het hoofdstuk onder de loep genomen. Verscheidene ondernemingen hechten belang aan voorzieningen. Het bespreken van voorzieningen is dan ook een niet te missen onderwerp. Een andere reden waarom een hoofdstuk wordt besteed aan de boekhoudkundige verwerking refereert naar het geven van een economische toets aan de masterproef.

4.2. Boekhoudkundige rekeningen

Advocaatkosten kunnen op verscheidene boekhoudkundige rekeningen voorkomen in de boekhouding van een onderneming. Indien een onderneming geen voorziening aanlegt voor het boeken van dergelijke kosten, komen de kosten uiteraard in de resultatenrekening van een onderneming terecht. Uit de interviews met een aantal mensen uit de bedrijfswereld is echter gebleken dat de advocaatkosten enkel onder de bedrijfskosten worden geboekt. Een andere optie zou namelijk zijn om deze kosten te boeken onder de uitzonderlijke kosten. Een aantal redenen zullen worden aangehaald waarom deze laatste optie voordelen kan bieden.

4.2.1. Voorzieningen

Voorzieningen worden in artikel 20, lid 1 van de Richtlijn 2003/51/EG als volgt omschreven:

“De voorzieningen beogen een dekking te vormen voor naar hun aard duidelijk omschreven verplichtingen die op de balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd, doch waarvan niet bekend is in welke omvang of wanneer zij zullen ontstaan.”

Specifiek voor de voorzieningen is dat per definitie het juiste bedrag van het risico of het verlies niet vaststaat. Doch dit onzekere bedrag moet rederlijkerwijze bepaalbaar zijn, zoniet heeft men te maken, bij gebrek aan objectieve beoordelingscriteria, met een “onvermijdelijke aleatoire” waardering van de betrokken risico's en verliezen. Ter zake van hangende geschillende geschillen komt het voor dat de waarschijnlijkheid van een verlies uitermate gering is. In dergelijke gevallen is noch de vorming van een voorziening, noch een vermelding in de toelichting vereist. Het is ook mogelijk dat de beschikbare gegevens onderling strijdig of onvoldoende zijn om zowel de waarschijnlijkheid van het verlies in te schatten als de geldelijke omvang ervan te waarderen. In een dergelijke hypothese volstaat een passende vermelding in de toelichting (Lybaert et al., 2010).

Uit de interviews bleek dat ondernemingen voorzieningen boeken indien het bedrijf op de beurs is genoteerd, het hangend geschil over meer dan 1 jaar is verspreid en de advocaten geen enkele provisie verzenden. In het algemeen is eveneens te concluderen dat voorzieningen worden geboekt die door de onderneming worden aangelegd om verlies- en kostenrisico's te dekken, o.a. hangende geschillen. Bij overeenkomsten waarin gespreide prestaties worden voorzien, mag de toerekening van hieraan verbonden kosten en opbrengsten volgens de Commissie voor Boekhoudkundige Normen niet gebeuren via de rekening voorzieningen. Voorzieningen en uitgestelde belastingen is de eerste post van het vreemd vermogen. De voorzieningen voor risico's en kosten beogen enkel naar hun aard duidelijk omschreven verliezen of kosten te dekken die op de balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn. Het boeken van voorzieningen om de waarde van de activa te corrigeren is uitgesloten. Tot één van de vier categorieën behoren hangende geschillen, met name voorzieningen voor

overige risico's en kosten. Advies 107/7, *Bull. C.B.N.* nr. 21, januari 1988, p.18 – 20 geeft aan dat het niet mogelijk is om voorzieningen te vormen waarvan de waardering aleatoir is. In het rekeningenstelsel wordt in de rubriek voorzieningen en uitgestelde belastingen het rekeningnummer 166 aan een voorziening voor hangende geschillen toegewezen.

4.2.2. Bedrijfskosten

De advocaatkosten die een onderneming heeft in een commercieel geschil, hebben betrekking op kosten in een onderneming, met name de bedrijfskosten. Inzake de aard van het bedrijfsresultaat kan worden gesteld dat de bedrijfskost een courante bedrijfsvoering is gedurende de beschouwde boekhoudperiode. Een bedrijfsresultaat drukt uit hoe winstgevend de onderneming op zichzelf is geweest, zonder rekening te houden met het financiële en uitzonderlijke resultaat en voor de aftrek van de winstbelastingen.

Aangezien het financiële en het uitzonderlijk resultaat niets te maken heeft met rentabiliteit, wordt enkel het bedrijfsresultaat opgenomen in het berekenen van de rentabiliteit. Een onderneming die niet rendabel is, bezit weinig inkomsten en resulteert uiteindelijk in liquiditeitsproblemen.

4.2.2.1. Diensten en diverse goederen

Onder de bedrijfskosten behoren de advocaatkosten tot de categorie diensten en diverse goederen. De definitie van deze categorie luidt als volgt (art. 95 Jaarrekeningbesluit):

Na aftrek van de in handel toegestane kortingen en van de belasting over de toegevoegde waarde, voor zover deze aftrekbaar is, worden onder deze post opgenomen de kosten verbonden met de dienstverlening of de levering van goederen door derden in het kader van de bedrijfsuitoefening, tenzij deze kosten onder rubrieken handelsgoederen, grond- en hulpstoffen en bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen moeten worden geboekt.

Advies 155/1 (*Bull. C.B.N.* nr. 23, december 1988, p. 16) haalt aan dat indien het ereloon slaat op verkopen, dat het dan opgenomen dient te worden onder de diensten en diverse goederen.

Onder deze rubriek moeten de erelonen worden vermeld die zijn toegekend aan beoefenaars van vrije beroepen, ambten, posten of winstgevende bezigheden, die niet onderworpen zijn aan de wet van 17 juli 1975, maar die eveneens niet onderworpen zijn aan de btw bij toepassing van artikel 44 btw- Wetboek. Krachtens artikel 57, 1° van het Wetboek van de inkomstenbelasting 1992 worden de betaalde of toegekende commissies, makelaarslonen, handels- of andere retorno's, toevallige of niet-toevallige vacatiegelden of erelonen, gratificaties, vergoedingen of voordelen van alle aard, die voor de verkrijgers al dan niet in België belastbare beroepsinkomsten zijn, slechts als beroepskosten aangenomen wanneer ze worden verantwoord door individuele fiches en een samenvattende opgave.

4.2.2.2. Andere bedrijfskosten

De omschrijving van deze categorie in de bedrijfskosten wordt in het Koninklijk besluit 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen als volgt geformuleerd:

Onder deze post worden de aan derden betaalde of verschuldigde met de bedrijfsuitoefening verbonden kosten opgenomen, die:

a) niet hun oorsprong vinden in een dienstverlening of een levering door derden, binnen het kader van de gewone bedrijfsuitoefening van de onderneming en

b) niet als een financiële of uitzonderlijke kost kunnen worden aangemerkt.

Onder die post worden eveneens opgenomen de minderwaarden die werden geboekt bij de realisatie van handelsvorderingen, tenzij deze minderwaarden gelijk zijn aan het disconto.

De definitie bevat een driedubbele uitsluiting:

- (a) de kosten mogen niet hun oorsprong vinden in een levering of een dienst door derden binnen het raam van de gewone bedrijfsuitoefening;
- (b) de kosten kunnen niet worden aangemerkt als financiële kosten;
- (c) de kosten kunnen niet worden aangemerkt als uitzonderlijke kosten.

De 64– rekening ‘andere bedrijfskosten’ kent een diepere verdeling toe naar de 648– rekening ‘andere bedrijfskosten’.

4.2.3. Uitzonderlijke kosten

Uitzonderlijke kosten zijn kosten die geen verband houden met de gewone bedrijfsuitoefening van de onderneming. Het zijn kosten die veroorzaakt zijn door een niet te voorziene uitzonderlijke gebeurtenis. Deze 66– rekening biedt een passende categorie aan, met name 668– rekening ‘andere uitzonderlijke kosten’. Uitzonderlijke kosten worden door de analisten wel eens beschouwd als kosten die niet jaarlijks op de resultatenrekening zijn terug te vinden. Daarom worden deze kosten door analisten ook wel buiten beschouwing gelaten wanneer zij kijken naar de prestatieverwachtingen van de toekomst.

IFRS kent echter geen uitzonderlijke kosten in de resultatenrekening. Er wordt enkel nog een verschil gemaakt tussen exploitatie en niet–exploitatie baten of lasten.

4.3. Kritiek

De stijging in de kosten leidt tot een lagere winst, maar eveneens tot een verminderde belastbare winst. Op vlak van fiscaliteit is echter te concluderen dat advocaatkosten fiscaal aftrekbaar zijn. Aangezien de kosten aangaande procedures voor de rechtbank tot een hoog niveau kunnen toenemen, is het niet uit te sluiten dat het eindresultaat in KMO’s een relatief grote invloed kent op het resultaat. Daarentegen ondervinden grote ondernemingen relatief minder invloed van de kosten aangaande procedures voor de rechtbank.

Het toewijzen van de advocaatkosten in de bedrijfskosten brengt een lager bedrijfsresultaat tot stand. Maar aangezien één van de voornaamste doelstelling van de manager is om het bedrijfsresultaat of de brutomarge te behouden of te laten stijgen, zou het efficiënter zijn om dergelijke kosten in het uitzonderlijke resultaat te plaatsen. De grote reden waarom de kosten bij een procedure voor de rechtbank slechts worden vermeld onder de bedrijfskosten, is enkel op vlak van de regels van boekhouden te vinden. De interviews met de bedrijven leverde geen tot weinig resultaat op waarom dergelijke kosten niet onder de uitzonderlijke kosten worden geboekt.

De keuze tussen het boeken van de advocaatkosten in de bedrijfskosten of in de uitzonderlijke kosten, oefent geen invloed uit op de berekening van het eindresultaat. Wat niet onbelangrijk is, zijn de ratio's die enkel het bedrijfsresultaat opnemen en niet de uitzonderlijke kosten. En aangezien procedurekosten een niet te onderschatten som kunnen opleveren, kunnen advocaatkosten een niet te onderschatten impact uitoefenen bij het analyseren van de bedrijfsratio's. IFRS welke geen uitzonderlijke kosten kent, ondervindt een dalend aantal misbruiken. Zo kan men voorkomen dat alles wat goed nieuws is, opgenomen wordt in het 'normale resultaat' en alles wat slecht nieuws is, opgenomen wordt bij het 'uitzonderlijk resultaat'.

Zoals eerder vermeld wordt enkel het bedrijfsresultaat opgenomen in rentabiliteit. Indien hoge procedurekosten optreden in een onderneming waar dergelijke kosten een hoog percentage van het bedrijfsresultaat of de winst/verlies vormen, oefenen de bedrijfskosten een enorme invloed uit op de rentabiliteit van een onderneming.

HOOFDSTUK 5: Welke elementen behoren tot de onrechtstreekse kosten van een procedure voor de rechtbank?

5.1. Inleiding

Naar aanleiding van de rechtstreekse kosten, volgt uiteraard ook een hoofdstuk aangaande de onrechtstreekse kosten. Eerst geeft het hoofdstuk een inleiding betreffende onrechtstreekse kosten weer (paragraaf 5.1). Na het geven van een definitie van de onrechtstreekse kosten, bevat paragraaf 5.3 informatie omtrent bemiddeling. Het bespreken van dit concept helpt om een beeld te verkrijgen over hoe managers denken aangaande het procederen. Niet alleen bij managers is het woord bemiddeling onbelangrijk, eveneens bij de interviews advocaten werd het woord bemiddeling meerdere keren aangehaald. Omwille van zeer beperkte literatuur aangaande de onrechtstreekse kosten, stelde mij enkel interviews met bevoorrechte getuige in staat om de onrechtstreekse kosten te analyseren. Paragraaf 5.4 komt tot de kern van het hoofdstuk. Paragraaf 5.4.1 geeft weer hoe de gegevens verzameld werden. Vervolgens wordt in paragraaf 5.4.2 een bespreking gegeven van de interviews die met de gecontacteerde personen van de bedrijfswereld werden gesteld. Een overzicht van de vragen die werd gesteld, is eveneens terug te vinden in bijlage drie.

5.2. Definitie

Indirecte kosten van een kostenobject zijn aan een kostenobject gerelateerd, maar kunnen niet op een economisch geschikte manier aan het object getraceerd worden. De term 'kostenallocatie' wordt gebruikt om de onrechtstreekse kosten aan een bepaald kostenobject toe te wijzen.

Een andere definitie van de onrechtstreekse kosten verwijst naar kosten waarbij niet wordt vastgelegd ten behoeve van welk kostenobject ze worden gemaakt. Een kost kan direct zijn ten opzichte van een bepaald kostenobject en indirect ten opzichte van een ander kostenobject.

Net zoals bij directe kosten, kunnen we de onrechtstreekse kosten verdelen in vaste en variabele kosten. Kosten die veranderen met het gerelateerde niveau van de totale activiteit of volume, worden de variabele kosten genoemd. Daarentegen veranderen de vaste kosten niet in een bepaalde periode. Dergelijke kosten zijn ook niet gerelateerd aan het niveau van de activiteit of volume.

De term 'indirect' wordt in het woordenboek 'Van Dale' omschreven als onrechtstreeks, langs omwegen.

De classificatie in directe/indirecte kosten zal in het algemeen beïnvloed worden door de dezelfde elementen als de elementen bij de classificatie van de rechtstreekse kosten.

5.3. Bemiddeling

Bemiddeling kan bijdragen tot het krijgen van een beter beeld waarom een onderneming een procedure al dan niet start voor de rechtbank. Bovendien passen de ondernemingen de methode bemiddeling toe in het in der minne regelen van conflicten. En zoals blijkt uit de interviews met de bevoorrechte getuige is bemiddeling een niet weg te denken methode in een onderneming. Het ontstaan van mediation ligt uiteraard in een business-to-business geschil waarbij uiteenlopende onderwerpen ontstaan: interpretatieverschillen over de strekking van een contract, problemen in de samenwerking, inbreuk op intellectuele eigendomsrechten (octrooi, auteursrecht), verschil interpretatie over de te verwachten werkzaamheden en de datum van oplevering of betalingskwesties. Tevens kan een geschil ontstaan over een verkeerde levering, een onduidelijke bepaling in een contract of een tevreden klant. Omdat bedrijven grensoverschrijvend zaken doen, hebben veel zakelijke geschillen een internationale component. Een mediator krijgt dan te maken met interculturele effecten, zoals miscommunicatie, andere aannames, verschillende taalproblemen of verschil in regelgeving.

Bij een zakelijk conflict kunnen er diverse belanghebbenden betrokken zijn. Onder deze diverse belanghebbenden kunnen we de volgende personen vatten: klanten en opdrachtgevers, leveranciers en fabrikanten, distributeurs, licentiehouders, joint-venture en andere

samenwerkingsvormen, (onder)aannemers, concurrenten en huurder of verhuurder. In een bedrijf zijn partijen of vertegenwoordigers betrokken bij een commercieel geschil, bijvoorbeeld de direct betrokken manager, de functioneel verantwoordelijke manager en de bedrijfsjurist. Indien het geschil een groot financieel belang heeft, is er in regel ook een financiële manager betrokken bij de bemiddeling.

5.3.1. Reden bemiddeling

Veel managers bekijken onenigheden als een hinderlijke onderbreking van 'het echte werk'. Daarenboven kan het als lastig en soms binnen het eigen netwerk als 'not done' ervaren worden om een persoon aan te spreken. Veel conflicten sudderen totdat ze escaleren in een zaak die naar een juridische afdeling of een advocaat wordt gestuurd.

De reden waarom een reële claim soms om commerciële reden niet doorgezet wordt, is te vinden in het feit dat een onderneming bang is om een zakelijke relatie te verstoren of zich in een afhankelijke positie bevindt, zoals bij een grote leverancier en een kleine afnemer.

Een intensieve samenwerking tussen de juridische afdeling en het management is noodzakelijk om een oplossing met betrekking tot een zakelijk conflict te bereiken. Wanneer een bedrijf groei op lange termijn nastreeft, zal een oplossing als het oprichten van een joint venture, of het afsluiten van een distributieovereenkomst, interessant zijn. En als een bedrijf vooral belang hecht aan het juiste imago en goede relaties, zal het eerder toegeven op een inhoudelijk punt om tot een gezamenlijke oplossing te komen.

5.3.2. Voordelen bemiddeling

Behoud van zakelijke relaties

Langdurige relaties zijn geld waard en een bedrijf investeert jaren in het opbouwen ervan. De basis van zulke relaties ligt meestal in een eerder ondertekend contract of in een

machtspositie. Voor een onderneming is het verstoren van een zakelijke relatie te zien als een kapitaalvernietiging.

Een andere potentiële kostenpost bij het voortbestaan van conflicten is de eventuele schade aan het bedrijfsimago door negatieve publiciteit rond een geschil.

Focus op belangen en toekomst in plaats van op juridische standpunten en het verleden

De focus van de partijen tijdens mediation is toekomstgericht. Het geschil wordt niet tot zijn juridische context gereduceerd. Dit laatste leidt vooral bij complexe verhoudingen tot problemen, omdat belangrijke commerciële aspecten dan onvoldoende tot hun recht kunnen komen. Daarentegen voorziet bemiddeling wel ruimte voor bedrijfsdoelstellingen als winstmaximalisatie of groei op termijn.

Een bedrijfsmatige oplossing waarover partijen zelf controle hebben

Het management betrekken bij de oplossing van het geschil leidt er toe dat partijen komen tot een bedrijfsmatige relevante en profijtelijke samenwerking met een veel hogere waarde in geld dan de schadevergoeding ooit had kunnen opleveren. Het conflict delegeren aan een derde (rechter, arbiter of advocaat) leidt vaak tot mentaal afstand nemen van de zaak. Bovendien verliest een bedrijf dan de mogelijkheid om zelf te bepalen welke oplossing binnen het ondernemingsbeleid past.

Tijdsbesparing

Een business-to-business geschil kost een onderneming tijd. Vooral de managers en medewerkers van de juridische afdeling of andere onderdelen verliezen veel tijd aan het behandelen van een geschil. Partijen zijn met de hulp van een businessmediator veelal in staat om binnen enkele weken een geschil op te lossen. Gemiddeld zijn voor grote commerciële bemiddelaars vier sessies van vier uur nodig. In 14 % van de zaken is het geschil zelfs in één bijeenkomst opgelost (Brenninkmeijer et al., 2009). De gemiddelde doorlooptijd van een

zakelijke mediation is zeven weken terwijl een slepende zaak of procedure bij de rechter enige maanden tot jaren duurt.

Kostenbesparing

Een geschil kan niet zonder kosten voorkomen. De meeste ondernemingen hebben geen helder beeld van het bedrag dat zij op jaarbasis kwijt zijn aan het behandelen of het niet adequaat aanspreken van geschillen. Daardoor missen zij een (financiële) prikkel om conflicten niet-juridisch op te lossen. Geschillen ontstaan in verschillende onderdelen van een organisatie en er is geen centrale registratie. Daarnaast zijn er vaak geen duidelijke richtlijnen of procedures vastgelegd hoe er in een bedrijf met geschillen moet worden omgegaan.

5.3.3. Economische voordelen

Uiteraard is een bemiddeling duizenden euro's goedkoper dan het procederen. Naast de besparing op kosten in een commercieel geschil wijst het erop dat er ook economische voordelen voor de gehele organisatie te realiseren zijn door geschillen bedrijfsmatig te benaderen.

Bemiddeling kan van belang zijn in het kader van corporate governance: de controle die een bedrijf behoudt over de oplossing van het conflict is een belangrijk instrument voor risicobeheersing. Uit de hand gelopen conflicten kunnen grote gevolgen hebben voor de onderneming. Denk maar aan financiële gevolgen, schade aan het imago, juridische consequenties, onrust bij het personeel en een lager bedrijfsresultaat. Efficiënt conflictmanagement is dus een van de bouwstenen van risicomanagement.

Door bemiddeling behoudt een onderneming de controle over een oplossing van een geschil en is tevens preventief controle over vernieling mogelijk.

5.4. Commerciële geschillen in de realiteit

5.4.1. Gegevensverzameling

De taak om bedrijven te vinden die bereid zijn voor een interview omtrent de kostprijs van een procedure voor de rechtbank, is een niet te onderschatten taak, zeker in tijden van economische crisis. Eerst heb ik getracht om zoveel mogelijk bedrijven te contacteren die in de nabije omgeving liggen of waar ik enige relatie met heb. Daarnaast heb ik ook een ruim aantal bedrijven gecontacteerd die voor procedures gevoelig zijn. In totaal heb ik een 60-tal bedrijven gecontacteerd, zowel KMO's als grote ondernemingen, waarvan er slechts tien bedrijven bereid waren om zich te laten interviewen. Het verschil aangaande onrechtstreekse kosten inzake commerciële geschillen is opmerkelijk. Een overzicht van de vragen die aan de geïnterviewde personen werd gesteld, is terug te vinden in bijlage drie. In het algemeen waren de vragen niet alleen gericht op het ramen of bekomen van cijfers, maar werd er ook aandacht gevestigd op bijkomende gevolgen die optreden bij een proces voor de rechtbank. Tevens werden er begrippen aangehaald die op het management niveau niet onbelangrijk zijn. Met enige aandacht voor vertekeningen, vindt u hieronder een bespreking van de interviews. De bedrijven die hun toestemming gaven voor een interview zijn de volgende bedrijven: een bedrijf dat grond- en afbraakwerken verricht (KMO), een bedrijf dat in de chemische nijverheid (nv) aanwezig is, een bedrijf dat landbouwgrondstoffen en veevoeders produceert (nv), een onderneming dat veevoeders produceert (nv), een bedrijf dat in staat voor de productie van melkproducten, kindervoeding, klinische voeding en water (nv), een bedrijf dat aanwezig is in de burgerlijke bouwkunde en wegenbouw van de openbare sector (nv), een IT-bedrijf (nv), een sanitair bedrijf (nv) en een uitgeverij (nv).

5.4.2. Bespreking

Hoe vaak komt een commercieel geschil voor in het bedrijf? Is het mogelijk om een raming te geven van de kosten die optreden bij dergelijke procedure voor de rechtbank? Hoe lang duren meestal dergelijke procedures?

Beursgenoteerde ondernemingen komen weinig in contact met commerciële geschillen die werkelijk optreden voor de rechtbank. De range van het aantal commerciële geschillen voor de rechtbank loopt van één procedure per jaar tot oneindig veel procedures per jaar. De reden waarom het aantal business-to-business geschillen voor de rechtbank op een laag niveau ligt, is voornamelijk te danken aan het beleid om zoveel mogelijk onenigheden in der minne te regelen. Echter dient er ook rekening mee te worden gehouden dat zulke procedures over een enorme tijdspanne is verspreid. In kleine en middelgrote ondernemingen treden commerciële geschillen relatief vaker op dan in grote ondernemingen. Een 10-tal procedures voor de rechtbank per jaar is niet uitgesloten in zulke ondernemingen. 30 à 40% van dergelijke procedures hebben enkel betrekking op het innen van facturen. De kleinere macht van het bedrijf, de geloofwaardigheid van het bedrijf en de sterkere afhankelijkheid/betrokkenheid van de kleine en middelgrote ondernemingen in de omgeving zijn de voornaamste oorzaken van het groter aantal procedures voor de rechtbank.

De duurtijd van de commerciële geschillen tussen de KMO's en de grote onderneming is eveneens verschillend. Dergelijke onenigheden in KMO's vergen minder tijd dan in grote ondernemingen. Een andere reden ligt in het feit dat niet alleen KMO's trachten processen te vermijden, maar ook is de kans kleiner dat een KMO met relatief langere procedures te maken krijgt.

In grote ondernemingen is het zeker niet te verwonderen dat een procedure twee tot vijf jaar kan duren indien het om een business-to-business geschil gaat. De tijd die men intern besteedt aan het procederen bedraagt minimum twee uur op het managementniveau. Afhankelijk van het dossier kan het aantal bestede uren van een manager aan een procedure steeds toenemen. Het ramen van dergelijk onrechtstreekse kosten is echter onmogelijk omwille van het gebrek aan informatie van de ondernemingen. Zoals eerder vermeld was het al moeilijk om ramingen te bekomen van kosten van een procedure voor de rechtbank en om bedrijven te vinden die bereid waren om te interviewen.

In tegenstelling tot grote ondernemingen, ondervinden de kleine en middelgrote ondernemingen dat de commerciële geschillen relatief minder lang duren dan de procedures

in grote ondernemingen. De voornaamste reden die hier achter schuilt heeft te maken met het beperkt budget dat aan commerciële geschillen kan worden besteed. Echter dient men er rekening mee te houden dat bij het optreden van ernstige en complexe dossiers, de duurtijd van een procedure in een KMO niet verschilt van dergelijke procedure in grote ondernemingen.

Uit een enquête van NSZ (neutraal syndicaat voor zelfstandigen) blijkt dat meer dan de helft van de KMO's niet naar de rechtbank trekt omwille van het kostenplaatje. Bovendien is 33% van de facturen niet betaald voor de vervaldag. Een derde daarvan zijn facturen aan particulieren, twee derde zijn facturen aan bedrijven. Een andere reden waarom zelfstandigen zelden tot nooit naar de rechtbank stappen, ligt in het feit dat dergelijke procedures te duur, te omslachtig zijn en te lang duren vooraleer er een vonnis is.

Uit de interviews is eveneens gebleken dat zowel KMO's als grote ondernemingen trachten om procedures voor de rechtbank te ontwijken. Niet alleen omwille van het kostenplaatje dat er aan vasthangt, maar ook de onzekerheid inzake de uitspraak van de rechtbank en de tijdspanne van de procedure, en de tijd die men verliest in het procederen.

Welke beleid is er afgesproken inzake de procedures voor de rechtbank? Welk belang hecht een onderneming aan het procederen? Welk nut biedt het in der minne regelen van geschillen? Is er een bepaald beperkt budget voorzien om de advocaatkosten te betalen?

Het al dan niet starten van een procedure voor de rechtbank is niet alleen afhankelijk van de rechtsplegingsvergoeding, maar ook van de kostprijs dat een proces met zich mee brengt. Een te hoge kostprijs resulteert eerst in het der minne regelen van het conflict. Uiteraard is het niet te voorspellen wanneer een procedure zal stoppen, welke gevolgen de procedure met zich meebrengt en hoe hoog de kostprijs wordt, ookal kent men de tarieven en afspraken van de advocaat. Een andere factor die ook ten parte speelt, is de kwaliteit van het dossier. Bij het overwegen van het starten van een proces vraagt men zich meestal af of de tegenpartij solvabel is, kwalitatieve argumenten heeft in het proces, concurrenten gelijkaardige

procedures hebben lopen, enzovoort. Vervolgens is ook te concluderen dat geen enkel bedrijf een procedure start voor het onderliggend onderwerp te rekken.

Net zoals in kleine ondernemingen is er in grote ondernemingen grotendeels een beleid inzake het niet innen van vorderingen aanwezig. Dergelijk beleid leidt er eenmaal toe dat onrechtstreekse kosten gereduceerd worden. Boven en beneden bepaalde bedragen kijken de ondernemingen enkel naar het in der minne regelen van de conflicten. In het algemeen, zullen ondernemingen niet naar de rechtbank stappen voor factuurbedragen kleiner dan 100,00 EUR à 150,00 EUR. Aan de andere kant is het niet te verwonderen dat bedrijven om financiële redenen geen procedure start omwille van de te hoge kostprijs die er mee gepaard gaat of het besef dat men geen efficiënte argumenten heeft om hun zaak te verdedigen. In beursgenoteerde ondernemingen spreekt men wel eens over miljoenen euro's bij een procedure voor de rechtbank.

Zowel KMO's als grote ondernemingen trachten om zoveel mogelijk in der minne te regelen. De grootste reden is het kostenplaatje. Een conflict in der minne is uiteraard veel goedkoper dan een procedure voor de rechtbank. Een andere reden die ook door de bedrijven werd aangehaald, is namelijk dat men ten alle tijden de relaties met de belanghebbenden (klanten, partners, leveranciers,enz.) wil behouden. Dit geldt zeker voor bedrijven die zeer sterk steunen op hun klanten. Een laatste oorzaak van het in der minne regelen is de gereduceerde duurtijd van het proces.

De meeste ondernemingen trachten om zoveel mogelijk in der minne te regelen en procedures te vermijden. In middelgrote en grote ondernemingen komt het minder snel voor dat een onderneming een proces niet kan starten omwille van een gebrek aan financiële middelen. Het budget inzake commerciële geschillen dat in KMO's aanwezig is, is aanzienlijk kleiner dan in grote ondernemingen. Het is dan ook niet te verwonderen dat kleine ondernemingen sneller overgaan tot het in der minne regelen of een procedure voor de rechtbank weigeren omdat de kost die ermee gepaard gaat veel te hoog is. Deze ondernemingen trachten daarom ook om zoveel mogelijk conflicten in der minne te regelen en eventueel principes en beleiden die in een onderneming heersen opzij te schuiven.

Algemeen ken men stellen dat het oplossen van het conflict niet altijd gebeurt door de bedrijfsjurist of de boekhoud(st)er. Meestal is het een interne persoon die het meest contact heeft met de wanbetaler of met het bedrijf die de persoon aanspreekt om het conflict op te lossen.

Reserveert het bedrijf voorzieningen voor het procederen? Hoe groot zijn deze ongeveer? Worden voorzieningen voor elke procedure aangelegd? Waarom treden er voorzieningen op? Kijkt men naar de concurrent bij het al dan niet bepalen van de voorzieningen en de grootte van de voorzieningen?

Beursgenoteerde ondernemingen zijn wettelijk verplicht om voorzieningen aan te leggen. In beursgenoteerde ondernemingen is het ook niet uitgesloten dat elk halfjaar een audit van de procedures voor de rechtbank wordt uitgevoerd. Een bedrijfsrevisor zal hierbij controleren of er voldoende voorzieningen voor de procedures zijn aangelegd. Het gemiddelde kleinste bedrag dat voor een voorziening wordt aangelegd in de gecontacteerde bedrijven start op 15000,00 EUR. De berekening van zulke voorzieningen wordt bepaald door het aantal euro's waarop het dossier betrekking heeft, de intresten en de RSZ. Bij het bepalen van de grootte of het al dan niet boeken van voorzieningen kijken de ondernemingen niet naar de concurrenten. In tegenstelling tot grote ondernemingen, leggen KMO's geen tot weinig voorzieningen aan met beperktere bedragen. Het activeren van de procedures leidt echter tot het opsmukken van de balans die meestal leidt tot voorbode van een faillissement. Een andere term die bedrijven aanhalen bij het activeren van procedures is window dressing. Deze term leidt ertoe dat ondernemingen zich een goed imago willen aanmeten en zich willen indekken tegen negatieve publiciteit.

Kennen jullie meerwaarde toe aan een incassobureau? Is men van mening dat een incassobureau duurder is?

Het gebruik van een incassobureau is niet vanzelfsprekend in elke onderneming. Grote, beursgenoteerde ondernemingen hebben meestal een interne afdeling die instaat voor het

innen van facturen, het onderzoeken van de solvabiliteit van de klanten of andere partners, het debiteurenbeheer, aanmaningen sturen, enzovoort.

Grote, niet – beursgenoteerde ondernemingen hebben echter de mentaliteit weinig beroep te doen op een incassobureau en de taken op zich te nemen. Deze laatstgenoemde stap is zeker van toepassing in bedrijven die afhankelijk zijn van hun stakeholders (klanten, leveranciers,...).

De reden waarom een onderneming voornamelijk een incassobureau aanspreekt, is om tijd in de onderneming te besparen, de rechtbank te vermijden en de kredietwaardigheid van een bedrijf te behouden (zie paragraaf 2.6.6). Het innen van facturen vergt enige tijd. Het overhandigen van deze taak aan een incassobureau kan een verantwoordelijke in een onderneming minder belastend werk bieden. Wanneer een incassobureau een wanbetaler contacteert om het openstaand saldo te betalen, blijkt het bedrijf een grotere kredietwaardigheid te tonen dan als het bedrijf een wanbetaler contacteert.

Ervaren de werknemers negatieve gevolgen bij het procederen? Bijvoorbeeld irritaties, spanningen, dalende prestaties, enz. Gaat een procedure voor de rechtbank altijd gepaard met spanningen? Zijn het alleen negatieve gevolgen die optreden?

Naast financiële middelen, kent een onderneming ook een invloed op vlak van niet-financiële middelen. Stress, spanningen, irritaties, toenemende drukte zijn de meest voorkomende gevolgen die voorkomen. Dergelijke gevolgen treden sneller op in kleine ondernemingen. Niet noodzakelijk haalt men spanningen aan, maar spreekt men eerder over irritaties die optreden bij procedures voor de rechtbank. Indien een zaak verspreid is over een aantal jaren of het gaat om een relatief belangrijk dossier, zijn irritaties niet te missen in een onderneming. In grote ondernemingen zijn deze gevolgen in relatief mindere mate aanwezig. Indien een procedure wordt gestart of lopende is, zijn de werknemers er zich van bewust dat er geen andere uitweg mogelijk was. Effectief dalende prestaties van de werknemers dankzij de procedure voor de rechtbank komen enkel voor in extreme processen. Theoretisch haalt men spanningen aan als er procedures optreden in een onderneming. In de praktijk daarentegen is

een onderneming professioneel georganiseerd. Irritaties of ontgoochelingen zijn zeker niet uit te sluiten bij juridische processen.

Zeker in bedrijven die projecten uitvoeren, hebben de managers de taak om een evenwicht in het bedrijf te houden. Een onenigheid kan ervoor zorgen dat een project een aantal dagen of een aantal jaren onderbroken wordt. De verminderde affectie van de werknemers bij het werk moet in dergelijke situaties terug in evenwicht worden gebracht om zo efficiënt mogelijk te presteren. Langs de andere zijde moet er ook terug evenwicht gezocht worden met de tegenpartij van het conflict.

De gevolgen die optreden bij het bekend maken van het proces in de media zijn volgens de bedrijven tot het minimum beperkt. Enkel nieuws dat betrekking heeft tot de negatieve impact op de onmiddellijke omgeving of een negatieve invloed op je persoonlijke perceptie, zal het beeld of de reputatie van de onderneming beschadigen.

Beïnvloedt een commercieel geschil de winstprognose? Is er voldoende winst aanwezig om een procedure voor de rechtbank te starten?

In middelgrote en grote ondernemingen komt het niet snel voor dat een onderneming een proces niet kan starten omwille van een gebrek aan financiële middelen. Een kleine onderneming daarentegen kan het zich niet altijd veroorloven om commercieel geschil tot een rechtbank te leiden. Deze ondernemingen trachten daarom ook om zoveel mogelijk conflicten in der minne te regelen en eventueel principes en beleiden die in een onderneming heersen opzij te schuiven.

Is er sprake van een kosten-batenanalyse bij het optreden van een business-to-business geschil? Zoja, welke elementen worden afgewogen?

Om de relatie tussen een conflict en het management te verduidelijken, worden de commerciële geschillen in drie niveaus verdeeld. Het eerste niveau kijkt meer naar het algemene belang van de onderneming bij het oplossen van het commerciële geschil. Het

principe dat schuilt achter dit eerste niveau, verklaart dat men een procedure voor de rechtbank zo veel mogelijk wilt vermijden. De managers trachten om het probleem te isoleren en het geschil zonder proces op te lossen.

Het tweede niveau verwijst naar relatief grotere belangen en bedragen. Desondanks dat managers binnen een zaak bijzonder alert zijn voor andere zaken, treedt in dit niveau de kosten van een advocaat op. Met andere woorden, de stappen die men heeft ondernomen komen nauw in de buurt van een procedure voor de rechtbank. Het afwegen van de belangen resulteert uiteindelijk in een geschil dat niet escaleert tot een procedure voor de rechtbank. De mogelijke concepten die te voorschijn komen bij het afwegen van de belangen, hebben eerder betrekking op de mogelijke voordelen bij het starten van een procedure voor de rechtbank die men haalt tegenover de tegenpartij of de concurrenten. Een ander belang leidt naar het besef dat het behouden van de relatie in het heden en de toekomst zijn voordelen kan afwerpen.

Het laatste niveau refereert naar een commercieel geschil dat resulteert in een procedure voor de rechtbank. Grotendeels zijn het geschillen met relatief grote bedragen of waarvan men overtuigd is van zijn argumenten om een proces te winnen. Een tegenpartij die grotendeels in dit niveau optreedt, is namelijk de staat.

In het eerste niveau van de geschillen waar men tracht om een procedure voor de rechtbank ten alle tijden te vermijden, steekt een onderneming weinig tijd en belang in de kosten-batenanalyse. In het tweede niveau hechten de managers al meer waarde aan de kosten-batenanalyse. Desondanks dat de analyse een draai kent wanneer het geschil te dicht in de buurt komt van een rechtbank, wegen de managers de kosten en opbrengsten nog steeds af. De analyse krijgt de meeste aandacht in het laatste niveau. De voor- en nadelen van de geschillen worden voortdurend in het oog gehouden. In dit niveau is de onderneming in staat om alle middelen in te zetten om een proces te winnen. Opmerkelijk is dat zulke analyses niet worden neergeschreven, maar tussen managers worden overlegd.

De elementen die worden afgewogen in een onderneming, hebben voornamelijk betrekking op tijd, gerelateerd aan de kosten en baten verhouding, de principes die heersen in een

onderneming en het tribunaal om de conflicten af te houden of af te dragen. De impact dat een procedure voor de rechtbank heeft op een relatie met partners, is eveneens een element dat onontbeerlijk is op termijn bij de kosten-batenanalyse. Het is mogelijk dat een onderneming elke veertien dagen een probleem heeft met een leverancier, maar het bedrijf zal echter trachten om de opgebouwde relatie in stand te houden. Bovendien tracht een leverancier om de gemaakte fouten zo snel mogelijk op te lossen. Een leverancier streeft er eenmaal naar om zijn job te behouden en de winsten van een onderneming een positieve of tenminste een neutrale evolutie toe te kennen. Langs de ondernemingszijde, prefereert de onderneming een opgebouwde relatie met een leverancier niet te vernietigen.

Bestaat er een verband tussen aandeelhouders en een procedure voor de rechtbank?

Het is niet te verwonderen dat op het eerste en tweede niveau van vorige vraag de geschillen aan de aandeelhouders niet worden meegedeeld of het niet aan bod komt in de raad van bestuur. Op het niveau waar een procedure voor de rechtbank werkelijk optreedt, informeren en verantwoorden de managers de raad van bestuur over de procedures die lopen of mogelijk zijn. Met andere woorden indien een procedure het bestuur (vb.fusie van ondernemingen) beïnvloedt dan worden dergelijke procedure op de algemene vergadering of op een bijzondere vergadering vermeld. Bovendien worden de aandeelhouders ook op de hoogte gebracht wanneer de bestuurders twijfels hebben omtrent de commerciële geschillen en advies vragen aan de aandeelhouders. Uiteindelijk zijn de aandeelhouders de eigenaars van de vennootschap en de bestuurders de vertrouwenspersonen van de vennootschap.

Zijn er naast de advocaatkosten nog andere kosten die worden geboekt omwille van een commercieel geschil? Worden de advocaatkosten onder de bedrijfskosten geboekt? Waarom worden deze kosten onder de bedrijfskosten geboekt en niet onder de uitzonderlijke kosten?

De gecontacteerde personen uit de bedrijfswereld haalden aan dat de advocaatkosten enkel onder de bedrijfskosten worden geboekt. Een echte reden waarom dergelijke kosten niet onder de uitzonderlijke kosten worden geboekt, werd niet aangehaald. Naast de advocaatkosten kunnen in een procedure voor de rechtbank de expertisekosten nog oplopen. De kosten die

verbonden zijn met experten, kunnen zowel rechtstreeks als onrechtstreeks een enorme weerslag uitoefenen. Het optreden van één expert is in procedures voor de rechtbank niet uit te sluiten.

Conclusie

De kosten–en ereloonstaten bestaan uit twee grote groepen, met name de kosten en het ereloon van een advocaat. De kosten kunnen eveneens opgesplitst worden in drie grote groepen namelijk de administratieve kost, de expertisekost en de gerechtskost. In de deontologie van een raadsman wordt in het algemeen bepaald dat de kosten van een raadsman één derde van het ereloon bedragen. Uit de dossiers van enkel één raadsman, met name meester Lamon, kunnen we echter concluderen dat de verhouding van de kosten ten opzichte van het ereloon zich rond dit percentage bevindt. Het is niet uit te sluiten dat een dossier een hoger of lager percentage heeft dan 33,33%. Uit de kosten– en ereloonstaten die door meester Donné zijn overhandigd, is te vernemen dat hoe kleiner de bedragen van de te innen facturen zijn, hoe zwaarder de kosten gaan doorwegen, zeker de administratieve kosten. Het is dan ook te besluiten dat het eindbedrag in zulke dossiers grotendeels door de kosten worden bepaald. Uit de interviews met de verschillende advocaten is echter te concluderen dat een globale kantooreenheid wordt gebruikt om de materiële kosten bij de dienstverlening te vereffenen. Eveneens is uit de praktijk te besluiten dat advocaten het algemeen advies betreffende de berekening van de kosten volgen. Met andere woorden een raadsman vermeldt op een duidelijke, eenduidige en controleerbare manier de berekening van hun kosten aan hun cliënten.

Met betrekking tot de administratieve kost is te concluderen dat een advocaat de volgende gemiddelde tarieven aan zijn cliënten vraagt: 9,00 EUR per briefwisseling, 9,00 EUR per getypte briefwisseling, 0,40 EUR/km als verplaatsingskost en 0,30 EUR per fotokopie. Het is eigenlijk niet te verwonderen dat men algemene tarieven toepast in de kosten– en ereloonstaat, want de Orde van de Vlaamse Balie geeft in de deontologie een aantal richtlijnen bij het vaststellen van de kosten van een advocaat.

De gerechtskosten, bestaande uit de kosten van de gerechtsdeurwaarder en de kosten van de rechtbank, behoren ook tot de kosten van een advocaat. Uit de voorbeelden en uit de kosten die een incassobureau aanreket (zie bijlage twee), valt op te merken dat de gerechtskosten stijgen als het bedrag waarop het dossier betrekking heeft toeneemt en als de relevantie van de dossiers toeneemt (www.cmro-cmoj.be). De gerechtskosten in een incassobureau

schommelen momenteel tussen 300,00 EUR en 600,00 EUR. De vraag die men hierbij kan stellen, is of deze vermeerderingen wel nodig zijn. Uiteraard zijn de gerechtskosten niet weg te denken. Zowel de gerechtsdeurwaarders als de rechtbanken moeten voor hun verrichte prestaties rechtvaardig vergoed worden. Een beheersing van de toenemende gerechtskosten zou echter een doelstelling voor de komende jaren moeten zijn.

Zoals eerder aangehaald bepalen de kosten niet alleen het eindbedrag dat een raadsman aan zijn cliënt vraagt voor het uitvoeren van het vrije beroep. Het ereloon is het tweede deel in de kosten- en ereloonstaat dat eveneens het eindresultaat bepaalt. In de meerderheid van het aantal dossiers wordt meer dan de helft van het totale kostenplaatje door het ereloon van de advocaat bepaald. Enkel in dossiers waar het bedrag van te innen facturen zo relatief klein is geworden en er hoge gerechtskosten optreden, wegen de kosten van de advocaat zwaarder dan het ereloon. Onder toezicht van de Raad van de Orde, de bescheidenheid van de raadsman, de billijke gematigdheid en de marginale toetsing van de rechtbank is te concluderen dat het ereloon een partijbeslissing is. De voornaamste factoren die optreden bij het begroten van het ereloon zijn de ervaring van de raadsman en de specialiteit van het vrije beroep. Er zijn verscheidene manieren om het honorarium te berekenen. Een van de methodes verwijst naar het hanteren van een uurtarief. Uit een studie (Parmentier et al., 2008) blijkt dat 50 % van de advocaten een uurtarief toepast. Ook in de praktijk is te besluiten dat de meerderheid van de advocaten een uurloon aanrekent aan zijn cliënt. Eveneens bleek uit de studie en de praktijk dat de helft van de advocaten een uurtarief vraagt tussen 100,00 EUR en 149,99 EUR.

De correcte en tijdige provisies die door de advocaten worden gevraagd bedragen gemiddeld tussen 25% en 50% van het eindbedrag. De algemene regel formuleert dat de provisies $\frac{1}{2}$ of $\frac{3}{4}$ van het totale bedrag bedraagt. Het reduceren van de grootste shock van de kosten- en ereloonstaat en tijdig overzicht van de stand van zaken refereren naar de voornaamste reden voor het toepassen van een provisie. Uit de voorbeelden van de kosten- en ereloonstaten is echter gebleken dat de advocaten enkel provisies toepassen indien de procedures te lang aanslepen en op voorhand men aanvoelt dat een eindbedrag een relatief groot bedrag zal aannemen.

Naast de rechtstreekse kosten van het procederen vormen de onrechtstreekse kosten een niet te onderschatten onderdeel van de kostprijs van een procedure voor de rechtbank. Dergelijke kosten verwijzen naar indirecte kosten die niet onmiddellijk zijn toe te wijzen aan een procedure voor de rechtbank. De mate waarin een bedrijf dergelijke kosten ervaart, is echter afhankelijk van een aantal factoren: de grootte van de onderneming, de aard, de complexiteit en de omvang het dossier. Hoe kleiner het bedrijf, hoe meer het hele bedrijf betrokken is met het proces en er dus meer negatieve gevolgen (stress, irritaties, enz.) kunnen optreden. Niet noodzakelijk haalt men spanningen aan, maar men spreekt eerder over irritaties die optreden bij procedures voor de rechtbank. Uit de interviews is eveneens gebleken dat KMO's meer betrokken worden in procedures voor de rechtbank, maar de tijdspanne van dergelijke commerciële geschillen verkleint naarmate de grootte van het bedrijf vermindert. Het beleid dat in een onderneming aanwezig is omtrent het procederen heeft een onrechtstreeks verband met het procederen. Het behouden van het evenwicht of de rust in het bedrijf komt zeker ter sprake in bedrijven die voortdurend projecten uitvoeren. Het is zeker niet uit te sluiten dat de betrokken werknemers in projecten zich anders gaan gedragen ten opzichte van het project dan wanneer het project niet onder invloed is van een conflict. Een onenigheid kan ervoor zorgen dat een project een aantal dagen of een aantal jaren onderbroken wordt. De verminderde affectie van de werknemers bij het werk moet in dergelijke situaties terug in evenwicht worden gebracht om zo efficiënt mogelijk te presteren. Langs de andere zijde moet er ook terug evenwicht gezocht worden met de tegenpartij van het conflict.

De impact van het bekend maken van een procedure voor de rechtbank van een bedrijf in de media is volgens de bevoorrechte getuige tot een minimum beperkt. Enkel nieuws dat betrekking heeft tot de negatieve impact op de onmiddellijke omgeving of een negatieve invloed op je persoonlijke perceptie, zal het beeld of de reputatie van de onderneming beschadigen. Invloed omwille bekendheid van het proces in de media of slecht presterende werknemers zijn gevolgen die enkel in extreme procedures voor de rechtbank optreden.

Commerciële geschillen zijn onmisbaar in de bedrijfswereld. Gemiddeld genomen krijgt een onderneming te maken met ten minste één commercieel geschil per jaar voor de rechtbank. De duurtijd die optreedt bij dergelijke business-to-business geschillen is afhankelijk van de

grootte van de ondernemingen, het toegelaten budget en de complexiteit van de ondernemingen. Naast de werkelijke tijdspanne van de procedure voor de rechtbank, dient er eveneens rekening mee te worden gehouden dat dergelijke procedures ook intern tijd vraagt. Hierbij denken we niet alleen aan het boeken van de advocaatkosten of voorzieningen, maar ook op managementniveau besteedt een onderneming tijd aan een proces voor de rechtbank. Het al dan niet in der minne regelen met de tegenpartij en het toepassen van de kosten-batenanalyse zijn enkele voorbeelden van handelingen die managers kunnen uitvoeren. Het ramen van dergelijke onrechtstreekse kosten is echter onmogelijk omwille van het gebrek aan informatie van de ondernemingen. Zoals eerder vermeld was het al moeilijk om ramingen te bekomen van kosten van een procedure voor de rechtbank en om bedrijven te vinden die bereid waren om te interviewen.

Een enquête van NSZ (neutraal syndicaat voor zelfstandigen) concludeert dat meer dan de helft van de KMO's niet naar de rechtbank trekt omwille van het kostenplaatje. Eveneens werd het besluit getrokken dat 33% van de facturen niet betaald werd voor de vervaldag. Een andere reden waarom zelfstandigen zelden tot nooit naar de rechtbank stappen, ligt in het feit dat dergelijke procedures te duur, te omslachtig zijn en te lang duren vooraleer er een vonnis is. Uit de interviews is gebleken dat de volgende factoren doorslaggevend zijn bij het bepalen van de ondernemingen: de kosten die ermee verbonden zijn, de onzekerheid inzake de uitspraak van de rechtbank en de tijdspanne van de procedure en de tijd die men verliest in het procederen.

Bij de meerderheid van de ondernemingen is een beleid inzake het innen van vorderingen aanwezig. Zo bepalen bedrijven om boven en/of beneden bepaalde bedragen een procedure voor de rechtbank zeker te vermijden en het conflict in der minne proberen te regelen.

Uit de interviews is vaak gebleken dat ondernemingen niet naar de rechtbank stappen voor factuurbedragen kleiner dan 100,00 EUR à 150,00 EUR. Een ander beleid dat vaak van toepassing is in de meeste ondernemingen verwijst naar een financiële reden. Men start dan geen procedure omwille van de te hoge kostprijs die er mee gepaard gaat of het besef dat men geen efficiënte argumenten heeft om hun zaak te verdedigen.

De ondernemingen trachten zoveel mogelijke conflicten in der minne te regelen. De voornaamste reden is het kostenplaatje dat aan een business-to-business geschil is gekoppeld. De volgende reden die zeker niet van minder belang is, verwijst naar het behouden van de relaties met andere partijen. Zeker bedrijven die afhankelijk zijn van hun leveranciers, klanten, aannemers, enzovoort hechten veel belang aan het zo min mogelijk tot stand brengen van geschillen met andere stakeholders uit de omgeving. Het reduceren van de tijdsperiode van een proces speelt eveneens een belangrijke rol. Bovendien dient opgemerkt te worden dat ondernemingen die een beperkter budget aangaande de financiering van een geschil in hun bedrijf aanwezig hebben meer belang hechten aan het in der minne regelen van conflicten. Als gevolg hiervan kunnen we concluderen dat kleinere ondernemingen sneller in der minne regelen omwille van de te hoge kost die ermee gepaard gaat. In middelgrote en grote ondernemingen komt het niet snel voor dat een onderneming een proces niet kan starten omwille van een gebrek aan financiële middelen. De eventuele principes en beleiden die in een bedrijf meestal heersen, worden op dergelijke manier aan de kant geschoven.

Niet elke onderneming koppelt waarde aan een incassobureau. Vanzelfsprekend hebben grote ondernemingen, al dan niet beursgenoteerd, een interne afdeling. De volgende taken zijn grotendeels aanwezig in dergelijke interne afdelingen: het innen van facturen, het onderzoeken van de solvabiliteit van partners of het debiteurenbeheer of het sturen van aanmaningen.

Indien ondernemingen toch een beroep doen op een incassobureau is het enkel om tijd in de onderneming te besparen en omwille van de kredietwaardigheid van een incassobureau. Het werk overlaten aan het incassobureau zorgt voor minder belasting in een onderneming en resulteert in efficiënter functioneren van de betrokken werknemers.

Weinig tijd en belang zal worden gestoken in de kosten-batenanalyse wanneer men ten alle tijden een procedure voor de rechtbank tracht te vermijden. Een kosten-batenanalyse zal meer waarde toegekend krijgen wanneer een procedure voor de rechtbank meer in aanspraak komt. Op een bepaald niveau is zelfs een onderneming in staat om alle middelen in te zetten om een proces te winnen. Een neergeschreven kosten-batenanalyse komt zelden tot niet voor in een

onderneming. De elementen die worden afgewogen in een onderneming, hebben voornamelijk betrekking op tijd, gerelateerd aan de kosten en baten verhouding, de principes die heersen in een onderneming en het tribunaal om de conflicten af te houden of af te dragen. De mogelijke gevolgen die optreden bij een procedure voor de rechtbank horen ook enige aandacht te krijgen. Opgebouwde relaties veroorzaken niet onmiddellijk procedures voor de rechtbank wanneer een geschil zou optreden. Meeste bedrijven trachten eenmaal om de relatie in stand te houden. Bij het bepalen of men al dan niet een procedure start, kijkt men in zulke situaties niet alleen naar het heden, maar ook naar de eventuele toekomstige business met het bedrijf.

Aandeelhouders worden op de hoogte gebracht van een bepaalde procedure voor de rechtbank of een commercieel geschil wanneer een commercieel geschil het bestuur van de onderneming beïnvloedt. Bovendien is eveneens uit de praktijk gebleken dat aandeelhouders ook op de hoogte worden gebracht wanneer de bestuurders twijfels hebben omtrent de commerciële geschillen en advies vragen aan de aandeelhouders. Uiteindelijk zijn de aandeelhouders de eigenaars van de vennootschap en de bestuurders de vertrouwenspersonen van de vennootschap.

Het boeken van voorzieningen om de kosten van de procedures te dekken, in beursgenoteerde ondernemingen is wettelijk geregeld. In KMO's treden voorzieningen in beperktere mate op. De berekening van zulke voorzieningen wordt bepaald door het aantal euro's waarop het dossier betrekking heeft, de interesten en de RSZ. Het activeren van de procedures leidt volgens de bevoorrechte getuige echter tot het opsmukken van de balans die meestal leidt tot de voorbode van een faillissement. Een andere term die bedrijven aanhalen bij het activeren van procedures is 'window dressing'. Deze term leidt ertoe dat ondernemingen zich een goed imago willen aanmeten en zich willen indekken tegen negatieve publiciteit.

Lijst der geraadpleegde werken

Advies 107/7, *Bull. C.B.N.* nr 21, januari 1988, p. 18 – 20.

Advies 148/1, *Bull. C.B.N.* nr. 15, oktober 1984, p. 22 – 23.

Advies 155/1, *Bull. C.B.N.* nr. 23, december 1988, p. 16.

Apol, G.R.A., Belksma, W.A., Reijkerkerk, L.J. & van der Hoek, J.C. (2007). *Praktijkgids Mediation*. ZE Alphen aan de Rijn: Kluwer.

Beeldens, B., Bouckaert, B., Closset–Marchal, G., Deconinck, B., De Mot, J., Evers, F., Funck, H., Hubin, J., Kerkmeester, H., Keurentjes, R., Scheers, D., Schellekens, L., Taelman, P., & Visscher, L (2007). *De prijs van het civiele proces*. Brugge: die Keure.

Boydens, E., De Reytere, G., Desloover, B.F., & Stevens, J. (2006). *Advocatenerelonen*. Brugge: die Keure.

Breesch, A., Boes, J., & Casaer, D. (2008). *Advocaten pocket*. Mechelen: Wolters Kluwer.

Brenninkmeijer, A. F. M., Bonenkamp, H. J., van Oyen, K., & Prein, H.C.M. (2009). *Handboek mediation*. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Burgerlijk wetboek 2010. *B.S. 27 februari 2009*.

Commissie Modernisering voor Rechterlijke Orde (juni 2008). *Gerechtskosten in strafzaken*. Opgevraagd op 11 september, 2009, via www.cmro-cmoj.be/NL/.../gerechtskosten.htm.

De Meyere, F. (2008). *Bemiddeling in familiezaken, burgerelijke en handels zaken en sociale zaken*. Roeselare: Roularta Books.

Depuydt P. (2006). *De aansprakelijkheid van de advocaat*. Gent: Larcier.

D'Haenens, H., & Kluyskens, D. (2001). *Gerechtskosten*. Gent: Mys en Breesch.

Gedragscode voor advocaten van de Europese Gemeenschap, CCBE aangenomen 6 december 2002.

Gerechtelijk Wetboek 2010. *B.S. 31 maart 2009*.

Hoeken, H., & Renkema, J. (1997). Negatief in het nieuws: experimenteel onderzoek naar de invloed van negatieve publiciteit op het bedrijfsimago [Elektronische versie]. *Communicatie wetenschap*, 2, 98 – 115.

Horngren, C. T., Datar, S. M., & Foster, G. (2007). *Cost accounting*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Journalist, K.R.S. (2009, 19 augustus). Advocaat kost gemiddeld 95 tot 135 per uur. *Het nieuwsblad*. Opgevraagd op 19 september, 2009, via <http://www.nieuwsblad.be/GT/index.aspx?articleId=G792DTING&genericId=403>.

Koninklijk besluit 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen. *B.S. 6 februari 2001, 3008*.

Koninklijk besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijke Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingstreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat. *B.S. 9 november 2007, 56834*.

Lamon, H. (2007). *Baremisering van de advocatenerelonen en de vrije mededinging*. Opgevraagd op 15 oktober, 2009, via <http://www.lamon-law.be/pointofview.php>.

Lamon, H. (2008). *De kwaaië tante justitie: over recht en rechters voor de burger*. Brugge: die Keure.

Lamon, L. (2004). *Een advocaat in de spiegel: beschouwingen over balie en de advocatuur*. Brugge: die Keure.

Lybaert, N., Maes, J. P., & Van Hulle, K. (2010). *Handboek boekhoud–en jaarrekeningrecht*. Brugge: die Keure.

Mahieu, J. (2002). *Wanbetalers: hoe pakt u ze aan?* Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Parmentier, S. & Ponsaers, P. (2008). *De Vlaamse advocaat: wie, wat, hoe?* Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Pel, M. (2008). *Verwijzen naar mediation: praktijkgids voor een effectief mediationvoorstel*. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Richtlijn 2003/51/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2003.

Tarief der akten verricht door de gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken, indexatie 2010. *B.S. 31 december 2009, 82787*.

Theeuwes Bertold (2006). *De onafhankelijkheid van de advocaat: over het gekwaak van de ganzen van het capitoel*. Antwerpen: Maklu.

URL: <http://www.advocaat.be>.

URL: http://www.gdw–dewilde.be/diensten/voor_ondernemingen/incasso-voordelen.

URL: <http://www.icservices.be/Dutch/KostenOverzicht.htm>.

URL: <http://www.monkey.be>.

URL: <http://www.nsz.be/nl/pers/algemeen/kmos-in-de-problemen-door-late-betalingen>.

Van Dale. Groot Woordenboek der Nederlandse taal (15de, herziene uitgave).

Van Dorpe, B. (2009). Het ereloon van de advocaat: een speciaal geval [Elektronische versie]. *Rechtsleer doctrine*, 3, 123 –130.

Wet van 2 augustus 2002 betreffende de betalingsachterstand bij handelstransacties. *B.S. 7 augustus 2002, 34281*.

Wet van 20 december 2002 betreffende minnelijke invordering van schulden tot de consument. *B.S. 29 januari 2003, 11523*.

Wet van 15 september 2006 tot bescherming van economische mededinging, gecoördineerd op 15 september 2006. *B.S. 29 juni 2006, 50613*.

Wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat. *B.S. 31 mei 2007, 29541*.

Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde. *B.S. 6 augustus 2009*.

Wetboek van vennootschappen. *B.S. 6 augustus 1999, 29440*.

Wetboek van de inkomstenbelasting 1992. *B.S. 20 juli 1992, 17120*.

Lijst figuur

Figuur 1: gemiddeld uurloon door de Vlaamse advocaat gehanteerd,- 23 -

Lijst tabellen

Tabel 1:basis ereloon advocaat.....- 20 -

Tabel 2: basis ereloon beoordeelde instantie.....- 20 -

Tabel 3: justitiebudget per inwoner- 31 -

Tabel 4: dossier 1 meester Donné.....- 36 -

Tabel 5: dossier 2 meester Donné.....- 37 -

Tabel 6: dossier 3 meester Donné.....- 38 -

Tabel 7: dossier 1 meester Lamon.....- 41 -

Tabel 8: dossier 2 meester Lamon.....- 42 -

Tabel 9: dossiers meester Van Gompel.....- 47 -

Bijlagen

Bijlage 1: gerechtskosten in burgerlijke procedures

Bijlage 2: richtinggevende tarieven en prijzen van een incassobureau ICServices

Bijlage 3: vragen interview

Bijlage 1: Gerechtskosten in procedures

1. Wettelijke interesten

Gerechtelijke interest duidt op de rente die wordt berekend vanaf de inleidende akte of vanaf een ander tijdstip tot op het ogenblik van de betaling en die nooit samen met moratoire, wettelijke of vergoedende rente voor dezelfde periode kan worden genoten. Indien de rentevoet niet wordt vermeld, zal men de wettelijke rentevoet toepassen. De rechter kan hier enig bezwaar tegen hebben en kan via een conventioneel beding hiervan afwijken.

Het is uiteraard niet uitgesloten dat de rechtszaak ondraaglijk lang kan duren dankzij het getalm van de eisende partij. Zodra deze situatie voorkomt, kan het aanleiding geven tot schorsing van de gerechtelijke interesten voor de periode van de inactiviteit.

Voor het 1ste semester 2010 bedraagt de toepasselijke wettelijke rentevoet voor betalingsachterstand bij handelstransacties 8%. De wettelijke rentevoet voor het jaar 2010 bedraagt 3,25% (mededeling in het Belgisch Staatsblad van 15/01/2010).

2. Beslagbare minima

a. Inkomsten uit een beroepsactiviteit

Tot € 981,00	Niet beslagbaar
Van € 981,00 tot € 1054,00	20%
Van € 1054,00 tot € 1162,00	30%
Van € 1162,00 tot € 1271,00	40%
Boven € 1271,00	Onbeperkt beslagbaar

b. Inkomsten uit andere activiteiten dan beroepsactiviteiten

Tot € 981,00	Niet beslagbaar
Van € 981,00 tot € 1054,00	20%
Van € 1054,00 tot € 1271,00	40%
Boven € 1271,00	Onbeperkt beslagbaar

c. Kinderlast

De bedragen die vatbaar zijn voor overdracht of beslag kunnen worden vermeerderd met 61 EUR per kind ten laste van de persoon wiens loon wordt beslagen of overgedragen (mits in acht name van bepaalde formaliteiten).

3. Getuigengeld in burgerlijke zaken

Getuigengeld per verschijning:	4,9579 EUR
Reiskost per km:	0,0868 EUR

De vergoeding voor reiskosten wordt slechts uitgekeerd indien de verplaatsing (heen en terug) de 10 kilometer overschrijdt. De kilometers worden berekend in overeenstemming met het boek der wettelijke afstanden.

4. Rechtspleging- en uitgavenvergoeding

Rechtsplegingvergoeding	(in euro)		
	Basis- bedrag	Minimum- bedrag	Maximum- bedrag
Tot 250,00 EUR	150,00	75,00	300,00
Van 250,01 EUR tot 750,00 EUR	200,00	125,00	500,00
Van 750,01 EUR tot 2500,00 EUR	400,00	200,00	1000,00
Van 2500,01 EUR tot 5000,00 EUR	650,00	375,00	1500,00
Van 5000,01 EUR tot 10000,00 EUR	900,00	500,00	2000,00
Van 10000,01 EUR tot 200000,00 EUR	1100,00	625,00	2500,00
Van 20000,01 EUR tot 400000,00 EUR	2000,00	1000,00	4000,00
Van 40000,01 EUR tot 600000,00 EUR	2500,00	1000,00	5000,00
Van 60000,01 EUR tot 100000,00 EUR	3000,00	1000,00	6000,00
Van 100000,01 EUR tot 250000,00 EUR	5000,00	1000,00	10000,00
Van 250000,01 EUR tot 500000,00 EUR	7000,00	1000,00	14000,00
Van 500000,01 EUR tot 1000000,00 EUR	10000,00	1000,00	20000,00
Boven 1000000,01 EUR	15000,00	1000,00	30000,00

Deze bedragen in geld waardeerbare vorderingen zijn overeenkomstig de artikelen 557 tot 562 en 618 Ger.W.

De volgende bedragen zijn bedoeld in artikelen 579 en 1017 Ger.W.

	(in euro)		
	Basis- bedrag	Minimum- bedrag	Maximum- bedrag
Voorzitter van de rechtbank			
Tot 249,99 EUR	36,46	26,46	46,46
Van 250,00 EUR tot 619,99 EUR	36,46	26,46	46,46
Van 620,00 EUR tot 2500 EUR en Voor de vorderingen die betrekking hebben op niet in geld waardeerbare eisen	36,46	26,46	46,46
Boven 2500,00 EUR	72,86	57,86	87,86
Arbeidsrechtbank			
Tot 249,99 EUR	36,46	26,46	46,46
Van 250,00 EUR tot 619,99 EUR	72,86	57,86	87,86
Van 620,00 EUR tot 2500 EUR en voor de vorderingen die betrekking hebben op niet in geld waardeerbare eisen	109,32	89,32	129,32
Boven 2500,00 EUR	218,63	188,64	248,64
Arbeidshof			
Tot 249,99 EUR	48,61	38,61	58,61
Van 250,00 EUR tot 619,99 EUR	97,17	82,17	112,17
Van 620,00 EUR tot 2500 EUR en voor de vorderingen die betrekking hebben op niet in geld waardeerbare eisen	145,78	120,78	160,78
Boven 2500,00 EUR	291,50	251,50	331,50

Niet in geld waardeerbare vorderingen

Basis bedrag	- Minimum- bedrag	Maximum bedrag	-
1200,00 EUR	75,00 EUR	10000,00 EUR	

5. Expertise

De rechtbank rekent een bedrag aan voor het afleveren van kopieën van akten, vonnissen, arresten, enz.

In bepaalde zaken moet een deurwaarder, een notaris, een gerechtsdeskundige, enz. aangesteld worden. Deze experten worden rechtstreeks of onrechtstreeks door uw advocaat betaald.

De rechtbank kan in bepaalde zaken het advies inwinnen van een onafhankelijke expert zoals een vastgoedexpert, een medisch expert, enz. Deze worden 'gerechtsdeskundigen' genoemd.

6. Expeditierecht

a. algemeen

Per uitgiften, kopie of uittreksel afgegeven in de griffies:

- Vredegerecht	1,50 EUR
- Politierechtbank	1,50 EUR
- Rechtbank van Eerste Aanleg	2,85 EUR
- Rechtbank van Koophandel	2,85 EUR
- Arrondissementsrechtbank	2,85 EUR
- Krijgsraden	2,85 EUR
- Hof van Beroep	2,85 EUR
- Hof van Assisen	2,85 EUR

- Militair Gerechtshof	2,85 EUR
- Hof van Cassatie	4,83 EUR

b. Specifiek

Een recht op 0,75 EUR per bladzijde, zonder het verschuldigd lager mag zijn dan 1,50 EUR per afgifte op papier en 5,00 EUR op een andere drager, wordt verplicht ongeacht op welke griffie en ongeacht welke informatiedrager:

Bij niet-ondertekende afschriften wordt het tarief vanaf de derde kopie bepaald op 0,25 EUR per bladzijde. Het globaal bedrag aan de verschuldigde expeditierechten mag niet meer dan 1250,00 EUR bedragen.

Een gekopieerde minuut van audivisioneel materiaal bedraagt 1,00 EUR. Deze verschuldigde rechten mogen niet minder dan 5,00 EUR bedragen. Elke begonnen minuut wordt beschouwd als een volle minuut.

Het bedrag 1250,50 EUR mag niet overschreden worden wanneer er expeditierechten verschuldigd zijn één en hetzelfde verzoek voor één en dezelfde zaak.

c. Vrijstelling

i. Artikelen 161 en 162 van het Wetboek registratie-, hypotheek- en griffierechten bepalen dat uitgiften, kopieën of uittreksels van of uit akten, vonnissen en arresten zijn vrijgesteld.

Deze bepaling is echter niet van toepassing:

- a) op de in artikel 272, laatste alinea, bedoelde uitgiften, kopieën of uittreksels;
- b) op de uitgiften, kopieën of uittreksels van of uit de in artikel 162, 5°, 6°, 13°, 27° en 33°bis tot 37°bis bedoelde akten en vonnissen;

- ii. De uitgiften, kopieën of uittreksels van of uit vonnissen, arresten, beschikkingen of andere akten van rechtspleging, die de griffier toezendt aan de partijen, aan hun advocaten of aan derden. Deze handeling gebeurt op aanvraag van één van de partijen;
- iii. De kopieën van verklaringen met het oog op de inschrijving of tot wijziging van een inschrijving in het rechtspersonenregister van de Kruispuntbank van Ondernemingen. De kopieën zijn afgegeven of toegezonden aan de personen die de inschrijving of de wijziging aanvragen. De oorzaak van de vrijstelling moet op de kopie vermeld worden;
- iv. Uitgiften, kopieën of uittreksels uit de registers van de burgerlijke stand of uit de registers welke de akten aangaande het verkrijgen, het herkrijgen, het behoud en het verlies van nationaliteit bevatten;
- v. De afgeleverde kopieën of uittreksels van vonnissen en arresten aan juridische tijdschriften, aangewezen door de Minister van Financiën;
- vi. Het overhandigen van uitgiften, kopieën of uittreksels door de griffie van het Hof van beroep te Brussel, met het oog op de tenuitvoerlegging in België van de arresten en beschikkingen die een uitvoerbare titel uitmaken.
- vii. Het afgeven van de grossen of kopieën door de griffie van het Hof van beroep te Brussel, met het oog op de erkenning en de tenuitvoerlegging in België van de scheidsrechterlijke beslissingen. De kopieën zijn geveld krachtens het Verdrag op het gebied van de beslechting van geschillen betreffende investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten, opgemaakt te Washington op 18 maart 1965.

7. Opstelrecht

d. Algemeen

- Akten van griffiers van hoven en rechtbanken	30 EUR
- Akten, buiten bemoeiing van rechters, voor hen verleden	30 EUR

Met akten van griffies van Hoven en rechtbanken worden gelijkgesteld:

- a. Overschrijvingen gedaan door griffiers in hun registers*
- b. Verklaringen van beroep of van voorziening in verbreking in strafzaken afgeleid door*
 - Gedetineerden*
 - Geïnterneerden.*

e. Specifiek

- Akten van bekendheid	30 EUR
- Akten van aanneming	30 EUR
- Akten waarbij een minderjarige machtiging wordt verleend om handel te drijven	30 EUR
- De verklaring van keus van vaderland	30 EUR

Het laatste recht (verklaring van keus van vaderland) is vatbaar voor teruggaaf ingeval de inwilliging bij een eindbeslissing van het bevoegd recht wordt geweigerd.

f. Vrijstelling

- De akten verleden en die hetzij kosteloos worden geregistreerd, hetzij waarvoor de vrijstelling van de formaliteit van registratie geldt (artikelen 161 en 162);
- Akten of ontvangstbewijzen ten blijke van het neerleggen of meedelen van stukken, sommen of voorwerpen ter griffie van de hoven en rechtbanken;

- De faillissementsbekentenissen, evenals de afsluitingen of vermeldingen die worden
aangebracht op de registers, titels en stukken tot staving daarvan;
- De processen-verbaal van nummering en visering van de koopmansboeken.

8. Rolrechten

a. Zaken ingeschreven op de algemene rol:

- Vredegerecht	35 EUR
- Politierechtbank	35 EUR
- Rechtbank van eerste aanleg	82 EUR
- Rechtbank van Koophandel	82 EUR
- Hof van Beroep	186 EUR
- Hof van Cassatie	325 EUR

Procedures voorzien bij artikel 162,13° verklaren een verlaging van het recht tot 25 EUR.

In het kader van de toepassing van artikel 1409, § 1, vierde lid, en 1409, § 1bis, vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt geen enkel recht geïnd bij de rechtsgedingen voor de beslagrechter of de vrederechter.

b. Verzoekschriften ingeschreven op registers der verzoekschriften.

- Vredegerecht	27 EUR
- Politierechtbank	27 EUR
- Andere gerechten	52 EUR

c. Vordering in kort geding

- Algemeen recht	69,50 EUR
- Hoger beroep tegen bevelen of vonnissen in kort geding	139 EUR

d. Vrijstelling

1. Zaken waarvan de vonnissen en arresten vrijstelling genieten van recht of van de formaliteit van registratie (artikelen 161 en 162 Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten).
2. de inschrijving van een zaak door de griffier van het gerecht waarnaar de zaak verwezen werd overeenkomstig de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken of als gevolg van een rechterlijke beslissing van onttrekking.

9. Gerechtsdeurwaarders

a. Gegradueerde rechten

Tabel: gegradueerde rechten aangaande gerechtsdeurwaarders

Klasse		Gegradueerd Recht (in euro)
Klasse A	0 EUR - 124,99 EUR	19,22
Klasse B	125 EUR - 369,99 EUR	31,93
Klasse C	370 EUR - 619,99 EUR	44,70
Klasse D	620 EUR - 1859,99 EUR	51,10
Klasse E	1860 EUR - 3719,99 EUR	63,87
Klasse F	3710 EUR - 12399,99 EUR	76,58
Klasse G	12400 EUR - 37199,99 EUR	89,40
Klasse H	Boven 37200 EUR	114,92
Klasse I	vordering met onbepaald waarde die tot bevoegdheid van de vrederechter behoort	38,34
Klasse J	vordering met onbepaald waarde met uitsluiting van klasse I	51,10

In de gegradueerde rechten zijn begrepen:

- a. Kosten van het oorspronkelijk stuk;
- b. Kosten van één afschrift;
- c. Kosten van de omslag;
- d. Kosten van de inschrijving in het register;
- e. Kosten van toezending van het oorspronkelijk stuk of het afschrift van verzoeker of diens raadsman.

Voor ieder bijkomend afschrift wordt 20% van het recht toegekend.

a. Aanmaningskosten

- Zaken met waarde van minder dan 124,99 EUR	13,14 EUR
- Zaken met een waarde van meer dan 125,00 EUR	15,54 EUR

b. Inningsrecht

Bij betaling in handen van de gerechtsdeurwaarder: 1% op hoofdsom en intresten met, per zaak.

- Minimum	10,50 EUR
- Maximum	104,18 EUR

In geval van vereffening bij voorschot wordt dit inningsrecht vermeerderd met

a. Bij betaling van minder dan 24,99 EUR	2,17 EUR
b. Bij betaling van 25 EUR tot 124,99 EUR	3,63 EUR
c. Bij betaling van 125,00 EUR tot € 249,99 EUR	5,98 EUR
d. Bij betaling van 250,00 EUR tot € 494,99 EUR	10,50 EUR
e. Bij betaling van 495,00 EUR tot 744,99 EUR	22,47 EUR
f. Bij betaling van meer dan 745,00 EUR	29,77 EUR

b. Evenredige rechten

- Voor elke protestakte: 1% op het bedrag van de titel

Minimum	10,50 EUR
Maximum	52,09 EUR

- Voor elke openbare verkoop

De eerste schijf 1250,00 EUR	3,00%
De schijf van 1250,00 EUR tot 2500,00 EUR	2,50%
De schijf van 2500,00 EUR tot 12400,00 EUR	2,00%
De schijf van 12400,00 EUR tot 18600,00 EUR	1,50%
De schijf van 18600,00 EUR tot 24800,00 EUR	1,00%
De schijf van meer dan 24800,00 EUR	0,50%

Minimumrecht per dagprestatie	59,53 EUR
-------------------------------	-----------

- Bij verrichtingen van evenredige verdeling

De eerste schijf van 1250,00 EUR	2,00%
De schijf van 1250,00 tot 2500,00 EUR	1,50%
De schijf van 2500,00 EUR tot 12400,00 EUR	1,00%
De schijf van meer dan 12400,00 EUR	0,50%

Minimumrecht	29,99 EUR
--------------	-----------

c. *Vacaties*

- 17,90 EUR per uur met een minimum van 35,80 EUR
- Indien de waarde van het geschil geen 37,00 EUR overtreft, minimum Vermindering tot 17,90 EUR
- Elk begonnen uur is geheel verschuldigd
- Vacatie toepasselijk op elk exploot van betekening 10,36 EUR

d. *Vaste rechten*

- Lichting van uitgifte niet gevolgd door betekening van een afschrift of uittreksel
Opzoeking en inlichting 6,45 EUR
- Inlassing van dagbladen, publiciteit aanplakbiljetten, aangifte van verkoping, bericht van beslag 9,61 EUR
- Kadastraal en hypothecair uittreksel 12,86 EUR
 - In- en overschrijving en rand melding
 - Rolzetting in een ander arrondissement
 - Rechten briefwisseling en papierbehoefte
 - Raadpleging van het kaartenstelsel van beslaglegging
 - Neerlegging van verzoekschrift
 - P.V. als gevolg van van kantonement
 - Neerligging en opvraging Deposito- en Consignatiekas
 - P.V. verklaring derde-beslagene
 - Vernieuwing hypothecaire overschrijving
 - Bewijs van betaling wisselbrief
- In ontvangstenamen van borgtocht bij hoger bod verkoopschip
Opstellen van verzoekschrift 25,62 EUR
- Opstellen lastenkohier, P.V. van verklaring van lastgeving van toewijzing van een schip 38,34 EUR

e. Kosten

- Per rol geschreven tekst met de hand of getypt	5,98 EUR
- Idem fotokopie of gedrukt	3,01 EUR
- Iedere gedeelte van een rol wordt ten volle aangerekend	
- Uitgifte P.V. van verkoop per blad	5,98 EUR
- Vertaling per rol	11,96 EUR
- Verplaatsingskosten	

Kantoor gevestigd in het gerechtelijk arrondissement

Aarlen :	12,44 EUR;
Antwerpen :	9,20 EUR;
Bergen :	11,01 EUR;
Brugge :	12,79 EUR;
Brussel :	8,10 EUR;
Charleroi :	11,99 EUR;
Dendermonde :	10,85 EUR;
Dinant :	18,59 EUR;
Gent :	10,59 EUR;
Hasselt :	13,12 EUR;
Hoei :	13,60 EUR;
Ieper :	9,46 EUR;
Kortrijk :	9,30 EUR;
Leuven :	12,11 EUR;
Luik :	9,17 EUR;
Marche-en-Famenne :	16,36 EUR;
Mechelen :	9,88 EUR
Namen :	11,73 EUR;
Neufchâteau :	16,65 EUR;
Nijvel :	15,22 EUR;
Oudenaarde :	9,56 EUR;
Tongeren :	13,12 EUR;

Turnhout :	12,05 EUR;
Verviers :	15,48 EUR;
Veurne :	8,68 EUR.

f. Getuigen, bewaarders en bijstand door politiecommissaris

- Getuigen per uur 5,98 EUR
De eerste vacatie wordt geheel gerekend; het andere worden betaald per uur naar rata van de bestede tijd.
- Vervoer getuigen (zie onderstaande tabel)
- Honorarium, bewaarder per dag 3,01 EUR
- Bijstand door politiecommissaris of zijn afgevaardigde 5,98 EUR

Aarlen :	6,22 EUR;
Antwerpen :	4,60 EUR;
Bergen :	5,51 EUR;
Brugge :	6,40 EUR;
Brussel :	4,05 EUR;
Charleroi :	6,00 EUR;
Dendermonde :	5,43 EUR;
Dinant :	9,30 EUR;
Eupen:	7,74 EUR
Gent :	5,48 EUR;
Hasselt :	6,56 EUR;
Hoei :	6,80 EUR;
Ieper :	4,73 EUR;
Kortrijk :	4,65 EUR;
Leuven :	6,06 EUR;
Luik :	4,59 EUR;
Marche-en-Famenne :	8,18 EUR;
Mechelen :	4,94 EUR

Namen :	5,87	EUR;
Neufchâteau :	8,33	EUR;
Nijvel :	7,76	EUR;
Oudenaarde :	4,78	EUR;
Tongeren :	6,56	EUR;
Turnhout :	6,03	EUR;
Verviers :	7,74	EUR;
Veurne :	4,34	EUR.

Bijlage 2: Richtgevende tarieven en prijzen van incassobureau ICServices

Hoofdsom vordering < 3000,00 EUR

- *Gerechtskosten*

Hoofdsom vordering	Kostenvoorschot maximum
0 EUR tot 1.240,00 EUR	320,00 EUR
1.241,00 EUR tot 1.860,00 EUR	465,00 EUR
1.861,00 EUR tot 12.399,00 EUR	620,00 EUR
+ 12.399,00 EUR	695,00 EUR

- *Advocaatkosten*

a. *Zaak ingevorderd*

De kosten en interesten worden altijd gevorderd bij de debiteur. Evenals alle gerechtskosten. Erelonen advocaat zijn inbegrepen. De rechtsplegingsvergoeding, die debiteur betaalt, wordt ingehouden.

Geïnd bedrag per schijf	Commissie in %
0 EUR tot 12.500,00 EUR	20 %
+ 12.500,00 EUR	15 %

b. *Zaak wordt niet ingevorderd (plots opgetreden insolventie – falings)*

Erelonen advocaat zijn inbegrepen.

Arrondissement	Antwerpen	Andere
Normale procedure	149,00 EUR	235,00 EUR
Procedure met besluiten en opvolging falings	235,00 EUR	310,00 EUR

c. Andere kosten

Administratiekosten (147,00 EUR), verplaatsingskosten (0,30 EUR/KM),enz.

Hoofdsom vordering: tussen 3000,00 EUR en 25 000,00 EUR

- *Gerechtskosten*

Hoofdsom vordering	Kostenvoorschot maximum
0 EUR tot 1.240,00 EUR	320,00 EUR
1.241,00 EUR tot 1.860,00 EUR	465,00 EUR
1.861,00 EUR tot 12.399,00 EUR	620,00 EUR
+ 12.399,00 EUR	695,00 EUR

- *Advocaatkosten*

a. Zaak ingevorderd

De kosten en interesten worden altijd gevorderd bij de debiteur. Evenals alle gerechtskosten. Erelonen advocaat zijn inbegrepen. De rechtsplegingsvergoeding, die debiteur betaalt, wordt ingehouden.

Geïnd bedrag per schijf	Commissie in %
0 EUR tot 12.500,00 EUR	20 %
+ 12.500,00 EUR	15 %

- b. Zaak wordt niet ingevorderd (plots opgetreden insolventie – falings)

Erelonen advocaat zijn inbegrepen.

Arrondissement	Antwerpen	Andere
Normale procedure	199,00 EUR	285,00 EUR
Procedure met besluiten en opvolging falings	285,00 EUR	360,00 EUR

- c. Andere kosten

Administratiekosten (197,00 EUR), verplaatsingskosten (0,30 EUR/KM), enz.

Hoofdsom vordering: > 25.000,00 EUR

- *Gerechtskosten*

Hoofdsom vordering	Kostenvoorschot maximum
0 EUR tot 1.240,00 EUR	320,00 EUR
1.241,00 EUR tot 1.860,00 EUR	465,00 EUR
1.861,00 EUR tot 12.399,00 EUR	620,00 EUR
+ 12.399,00 EUR	695,00 EUR

- *Advocaatkosten*

- a. Zaak ingevorderd

De kosten en interesten worden altijd gevorderd bij de debiteur. Evenals alle gerechtskosten. Erelonen advocaat zijn inbegrepen. De rechtsplegingsvergoeding, die debiteur betaalt, wordt ingehouden.

Geïnd bedrag per schijf	Commissie in %
0 EUR tot 12.500,00 EUR	20 %
+ 12.500,00 EUR	15 %

b. Zaak wordt niet ingevorderd (plots opgetreden insolventie – falings)

Erelonen advocaat zijn inbegrepen.

Arrondissement	Antwerpen	Andere
Normale procedure	349,00 EUR	425,00 EUR
Procedure met besluiten en opvolging falings	425,00 EUR	510,00 EUR

c. Andere kosten

Administratiekosten (375,00 EUR), verplaatsingskosten (0,30 EUR/KM), enz.

Bijlage 3: Vragen interview

Hoe vaak komt een commercieel geschil voor in het bedrijf?

Is het mogelijk om een raming te geven van de kosten die optreden bij dergelijke procedure voor de rechtbank? Hoe lang duren dergelijke procedures meestal?

Welke beleid is er afgesproken inzake de procedures voor de rechtbank? Welk belang hecht een onderneming aan het procederen? Welk nut biedt het in der minne regelen van geschillen? ? Is er een bepaald beperkt budget voorzien om de advocaatkosten te betalen?

Reserveert het bedrijf voorzieningen voor het procederen? Hoe groot zijn deze ongeveer? Worden voorzieningen voor elke procedure aangelegd? Waarom treden er voorzieningen op? Kijkt men naar de concurrent bij het al dan niet bepalen van de voorzieningen en de grootte van de voorzieningen?

Kennen jullie meerwaarde toe aan een incassobureau? Is men van mening dat een incassobureau duurder is?

Ervaren de werknemers negatieve gevolgen bij het procederen? Bijvoorbeeld irritaties, spanningen, dalende prestaties, enz. Gaat een procedure voor de rechtbank altijd gepaard met spanningen? Zijn het alleen negatieve gevolgen die optreden?

Beïnvloedt een commercieel geschil de winstprognose? Is er voldoende winst aanwezig om een procedure voor de rechtbank te starten? Is er een bepaald beperkt budget voorzien om de advocaatkosten te betalen?

Is er sprake van een kosten-batenanalyse bij het optreden van een business – to – business geschil? Zoja, welke elementen worden afgewogen? Bestaat er een verband tussen aandeelhouders en een procedure voor de rechtbank?

Zijn er naast de advocaatkosten nog andere kosten die worden geboekt omwille van een commercieel geschil? Worden de advocaatkosten onder de bedrijfskosten geboekt? Waarom worden deze kosten onder de bedrijfskosten geboekt en niet onder de uitzonderlijke kosten?

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De kostprijs van een procedure voor de rechtbank

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2010**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Leyssens, Wendy

Datum: **26/05/2010**